

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Obecní zřízení v ČR a Nizozemsku

Local government in the Czech Republic and Netherlands

Student:

Martin Čepička

Vedoucí bakalářské práce:

RNDr. Jiří Kovář

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra veřejné ekonomiky

Zadání bakalářské práce

Student: **Martin Čepička**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa
Specializace: 02 Veřejná ekonomika a správa
Téma: **Obecní zřízení v ČR a Nizozemsku**
Local Government in the Czech Republic and Netherlands

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Principy obecního zřízení
  3. Komparace podmínek v ČR a Nizozemsku
  4. Komparace obecního zřízení v ČR a Nizozemsku
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

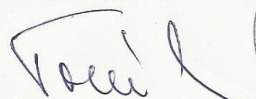
KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje podle reformy veřejné správy v roce 2001: (včetně textu zákona o obcích, zákona o krajích a zákona o okresních úřadech)*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2001. 423 s. ISBN 80-7201-272-X.
PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. 587 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
SEERDEN, René J. G. H. *Administrative Law of the European Union, Its Member States and the United States: A Comparative Analysis*. 3rd ed. Cambridge: Intersentia, 2012. 394 p. ISBN 978-1-78068-109-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Jiří Kovář**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.
Přílohy č. 3 a 4 dané mi k dispozici jsem samostatně doplnil.“

V Ostravě dne 9. 5. 2014

.....*Čepička*.....

Martin Čepička

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Principy obecního zřízení.....	7
2.1	Historický vývoj osídlení a jeho správy.....	7
2.1.1	Vývoj osídlení a jeho správy od nejstarších sídel do 15. století.....	7
2.1.2	Vývoj osídlení a jeho správy od 15. století do současnosti.....	8
2.2	Typy obcí a jejich základní znaky.....	12
2.3	Evropská charta místní samosprávy.....	13
3	Komparace podmínek v ČR a Nizozemsku.....	16
3.1	Státoprávní uspořádání.....	16
3.2	Geografické údaje.....	22
3.3	Demografické údaje.....	23
3.4	Hospodářství, životní úroveň a kultura.....	25
4	Komparace obecního zřízení v ČR a Nizozemsku.....	28
4.1	Charakteristika obecního zřízení.....	28
4.1.1	Ústava a jiné základní právní předpisy.....	28
4.1.2	Národní, regionální a municipální úroveň.....	29
4.2	Orgány obcí.....	34
4.3	Působnost obcí.....	38
4.4	Rozpočet a financování obcí.....	41
4.4.1	Rozpočet obcí.....	41
4.4.2	Schvalovací proces rozpočtu.....	42
4.4.3	Příjmy rozpočtu obce.....	43
4.4.4	Výdaje rozpočtu obce.....	47
4.4.5	Zadluženost obcí.....	48
5	Závěr.....	50
	Seznam použité literatury.....	55

Seznam zkratek.....	58
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1 Úvod

Obec je chápána v dnešní společnosti jako základní jednotka veřejné správy státu. Už v nejstarších dobách se lidé rozhodli, že se jim bude dařit lépe, když se budou sdružovat. A tak jak vznikaly první osady, vznikla tak potřeba vykonávat nějaký druh místní správy, která by zabezpečovala ty nejzákladnější potřeby. Postupem času (s narůstající dělbou práce a složitostí života společnosti) význam sídel vzrůstal a sídla se začala rozšiřovat. Začala vznikat města s daleko rozvinutější strukturou. I když města či vesnice měli zpočátku velmi malé samosprávné pravomoci, v průběhu století jim byl dáván větší význam a získávali větší a větší samosprávnou působnost. V dnešní moderní době se v ČR používá pojem obec pro označení téměř každého města či vesnice, v jiných zemích může obec tvořit několik vesnic. Je třeba si také uvědomit, že v různých státech je pojem obec chápán jinak a je i jinak označován.

Přestože evropské státy dodržují principy obecní samosprávy definované Evropskou chartou místní samosprávy, systémy veřejné správy se velmi liší a současně se také vyvíjejí v závislosti na podmínkách dané země. Je zajímavé tyto systémy srovnávat a pokusit si vzít od každého něco užitečného. Na příklad na jedné straně Česká republika, která historicky musela postoupit dlouhou cestu za svou nezávislost. Na druhé straně Nizozemí, které patřilo mezi největší koloniální velmoci své doby. I když byla tato země historicky také několikrát okupována, nezávislost spojených nizozemských provincií byla oficiálně vyhlášena už v roce 1648.

V obecním zřízení obou zemí mohou být nalezeny společné prvky, ale také mnoho rozdílných. Obě země uplatňují jiný model fungování veřejné správy. Veřejná správa Nizozemí je založena na partnerství, rovnosti a na diskusi za účelem co největšího konsensu. V České republice existuje silný hierarchický model, kde je zřetelně oddělena státní správa od samosprávy.

Cílem této práce je na základě shromážděných poznatků popsat, zanalyzovat a vzájemně porovnat obecní zřízení v Nizozemí a v České republice, a na základě této komparace shrnout základní shody a rozdíly, a podat návrhy a doporučení zejména pro Českou republiku z hlediska inspirace Nizozemím. Za tímto účelem autor bakalářské práce použil zejména metody deskriptivně-komparativní, neboť je nejdříve nutné znát základní východiska, aby pak mohlo být porovnáno obecní zřízení obou zemí.

Zdrojem inspirace k sepsání této bakalářské práce se stal pro autora hlavně jeho roční studijní pobyt v nizozemském městě Groningen. Získávání informací o nizozemském obecním zřízení ale nebylo jednoduché, neboť zde byl handicap ve znalosti nizozemštiny. Autor bakalářské práce tak čerpal v Nizozemí zejména z anglicky psané literatury, dále z kurzů, které za svého pobytu navštěvoval a v neposlední řadě z vlastní zkušenosti života v Nizozemí.

Bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol, z nichž první a pátou tvoří úvod a závěr. Druhá kapitola je obecného charakteru a představuje principy obecního zřízení. Nejdříve tato kapitola odpovídá na otázku, proč lidé měli potřebu se sdružovat a na jakých principech byla založena ta nejstarší místní správa. Potom je zde popsán historický vývoj osídlení a jeho správy od nejstarších dob až po současnost. Dále jsou zde představeny různé typy obcí a jejich základní charakteristika. V neposlední řadě je zde rozebrána Evropská charta místní samosprávy, která je součástí právních řádů evropských zemí a vymezuje základní principy samospráv.

Třetí kapitola se zaměřuje na porovnání podmínek v obou zemích. Nejdříve je zde popsáno státoprávní uspořádání, je tak vymezena stručná historie, způsob vlády, dělení země, zákonodárná, výkonná a soudní moc a také česko-nizozemské vztahy atd. Dále kapitola obsahuje geografické a demografické údaje, popis hospodářství, životní úroveň a kultury.

Čtvrtá kapitola představuje už konkrétní srovnání obecního zřízení v ČR a Nizozemí. Nejprve je uvedena charakteristika obecního zřízení v obou zemích a to jak pomocí legislativního základu, tak také pomocí rozboru jejich národní, regionální a municipální úrovně. V této části jsou také charakterizovány a porovnány orgány obcí a také působnost obcí. Poslední část kapitoly obsahuje informace o rozpočtu a financování obcí, konkrétněji o schvalovacím procesu rozpočtu obcí, o příjmech a výdajích a také v neposlední řadě o zadlužení obcí. Hlavní náplní této části je přijít s důležitými výsledky a pomocí vyřešit případné problémy, a proto celá kapitola je doplněna v jednotlivých oblastech o zjištění z porovnání, doporučení a návrhy.

V závěru jsou následně shrnuty ty nejdůležitější shody a rozdíly z obecního zřízení v obou zemích. Autor bakalářské práce zde uvádí své hlavní návrhy a doporučení pro obě země.

2 Principy obecního zřízení

2.1 Historický vývoj osídlení a jeho správy

Potřeba řídit, vést a vykonávat správu, byť v těch nejjednodušších formách, je spojena již se vznikem prvních osad, hradišť a útvarů, ve kterých žila nějaká skupina lidí. Shlukování lidí do sídel je pevně spjato s vytvořením komunity lidí, kterou spojují hlavně společné zájmy. Lidé se od nepaměti sdružují a to hlavně z bezpečnostních, ekonomických, sociálních nebo náboženských důvodů.

2.1.1 Vývoj osídlení a jeho správy od nejstarších sídel do 15. století

Sídla vznikala a rozvíjela se za určitých podmínek měnících se postupem času. Historicky nejstarší sídla byla spíše dočasného charakteru. Lidé většinou putovali z jedné oblasti do druhé, obydlovali malé území a zpravidla se usazovali v zemědělsky výhodných oblastech, aby si zabezpečovali obživu a chránili před divokými zvířaty a počasím. Stálá sídla se začala objevovat se začátkem pěstování obilí a domestikací zvířat 10 000 až 15 000 let př. n. l. především v subtropickém pásmu. Sídla měla jednoduché prostorové uspořádání, většinou kulatý, koncentrický tvar, vyznačovala se ochranným charakterem a náznaky náměstí. První města vznikala mezi 4000 a 3000 lety př. n. l. ve Středomoří v povodí velkých řek Mezopotámie a Egypta. Města mají znaky rozvinutější struktury, práce je dělena, existuje společenská hierarchie a znalost písma. Jsou dokumentovány poměrně velké aglomerace existující v období mezi roky 400 př. n. l. a 100 n. l. např. Babylon s 250 tisíci obyvateli, Řím s 650 tisíci obyvateli.

Ve středověku mezi 5. a 15. stoletím na důležitosti nabývá Evropa, která se stává těžištěm veškerého významného politického, ekonomického a kulturního dění na světě. Nastupuje proces teritoriální majetkové diferenciaci i prohlubování kulturních rozdílů mezi evropskými teritorii. Uplatňuje se systém půdy vlastněné feudály, tzv. feudalismus. Tato půda byla obdělávaná závislými a ekonomicky vykořisťovanými poddanými. Do středověké společnosti začal pronikat další prvek a to středověké měšťanstvo, jehož počet roste v důsledku zakládání a rozvoje měst. Ve feudálním státě stál v čele jako ústřední orgán panovník a místní správu měli ve svých rukách hodnostáři (kasteláni) na královských hradech. Hodnostáři spravovali hrady a jejich okolí, měli rozsáhlé pravomoci, i když jejich postavení bylo závislé na panovníkovi. V tomto období také probíhaly konflikty mezi panovníkem snažícím se o centralistické řízení a šlechtou snažící se o autonomii.

Počet měst se sice zvýšil během středověku, ale velikost měst zůstávala relativně malá. Většina dnešních metropolí měla ve středověku pouze cca 10 tisíc obyvatel. Města byla polyfunkčními centrálními místy, zpravidla hustěji osídlená obyvatelstvem, které se živilo jinak než jen zemědělstvím. Města se zakládala většinou v blízkosti hradů či šlechtických nebo biskupských sídel, kde se shromažďovali řemeslníci a obchodníci zásobující majetnější skupiny obyvatel, ale také vojáci nutní k politické kontrole. Městský status měl právo udělit pouze panovník. Samosprávný prvek ve městech se ale projevil v počátcích městského soudnictví, když panovník zaručoval měšťanům vyřizování všech provinění, zpočátku s výjimkou hrdelních zločinů, vlastními silami. Později se tato úloha neomezovala jen na soudní úlohy, ale vztahovala se i na řízení vnitřních záležitostí města.

2.1.2 Vývoj osídlení a jeho správy v Evropě od 15. století do současnosti

V raném novověku v Evropě od konce 15. století začíná ekonomický potenciál přebírat od šlechty měšťanstvo, čímž dochází ke vzniku a rozvoji kapitalismu. Zároveň je feudální stavovské státní zřízení nahrazeno většinou absolutistickým státem s vyvinutým byrokratickým systémem (kromě konstituční monarchie ve Velké Británii, která byla ojedinělá v Evropě). Základem absolutistického státu byl panovník, který byl ve výkonu své moci nedotknutelný, neodpovědný a nesesaditelný. Pod jeho mocí byl rozvětvený byrokratický aparát a armáda. Docházelo k postupnému upevňování a posilování královské moci na úkor šlechty i měšťanů. Panovník soustřeďoval do svých rukou veškerou moc, hierarchizovaný byrokratický systém úřadů byl co nejvíce centralizován, panovník usiloval o zmenšení moci měst a o sjednocení právního, politického i hospodářského systému na ovládaných územích. Do čela úřadů se často dostávali představitelé měšťanských rodin a nižší šlechty, kteří nepředstavovali výraznější opozici proti panovníkovi. Autoritářská regulace hospodářské politiky státu byla prováděna byrokratickým aparátem, což znamenalo hierarchické uspořádání, specializace funkcí, výkon správy podle pevných pravidel. Absolutismus vytvořil typ správy založenou na síti „dozorčích“ spravedlnosti, policie a financí, jejichž úkoly kontrolovaly soudy. Soudy vykonávaly dohled nad městy a vesnicemi, zejména kontrolovaly finanční a daňovou správu. Pokud se jedná o správu měst, tak ty byly většinou zbaveny větší politické moci uvnitř státu a byla provedena rozsáhlá byrokratizace městské správy. Přes počáteční úspěchy se absolutismus později projevil jako neúčinný způsob vlády ve většině evropských zemí. Obyvatelstvo projevovalo nesouhlas s absolutistickým režimem, který zanikal v Evropě od Velké francouzské revoluce koncem 18. století.

Zásadním mezníkem ve vývoji měst v Evropě bylo 18. století, v němž začalo období průmyslové revoluce, nazývané také jako industrializace. Revoluční změny přinesly změny v obecním zřízení sídel a to hlavně díky zrušení poddanství, v rozšíření kompetencí soudů a politické správy, kdy se začala formovat myšlenka zavedení územní samosprávy. Docházelo k prudkému nárůstu počtu měst a velkovýroby spolu s převratnými technologickými změnami, které zapříčinily postupný přesun obyvatelstva z venkova do měst ze sektoru zemědělství do průmyslu. Města se začala nebývale územně rozvíjet a to díky výstavbám průmyslových a obytných čtvrtí, ve kterých se současně zlepšovala i technická infrastruktura. Zpočátku se obyvatelstvo usazuje především v centrálních oblastech měst, blízko průmyslových továren, což je doprovázeno zpočátku nízkou dopravní mobilitou lidí a tento proces vede ke koncentraci obyvatelstva. S objevením nových dopravních prostředků např. vlaků a autobusů roste také propojenost sídel, což zvyšuje mobilitu obyvatel a zintenzivňuje vazby v osídlení. Zejména se to odráží ve velkých městech, kde se začínají objevovat aglomerační vazby, a struktura osídlení se stává složitější.

Postupem času je stále více důležitosti věnováno obcím, které byly chápány jako jeden z nutných a přirozených základů státu. Docházelo k procesu demokratizace správy obcí a novelizacím obecního zřízení, přestože světem otřáslly dvě světové války krátce po sobě, které tento proces zbrzdily. Po válečných konfliktech se důležitým prvkem veřejné správy v Evropě stala obnova územní samosprávy a její decentralizace. Nicméně, vývoj decentralizace se lišil od státu ke státu díky rozmanitému výskytu politických stran, kdy se některé přikláněly k centralistickému uspořádání, některé byly pro zřízení menších právních jednotek. Samostatnou kapitolou by mohl být vývoj veřejné správy v zemích východního komunistického bloku ovlivněný situací v SSSR [6].

Pro vývoj státních zřízení států a jejich veřejné správy ve 20. století je významný zejména vznik moderních států. Pod pojmem moderní stát můžeme chápat současnou formu územní organizace společenského života, i když jeho rysy se začaly formulovat již od 15. století.

Znaky moderního státu mohou být například:

- stát je omezen určitým územím,
- stát je suverénní; stát uplatňuje svoji svrchovanou moc vůči jinému státu,
- stát uplatňuje státní moc, jestliže jsou porušována práva, dochází k sankcím,
- stát je trvalá instituce a má jednotný právní řád,

- stát by měl být ústavní, demokratický, právní, daňový,
- existují 3 hlavní druhy činnosti moderního státu a to zákonodárství, veřejná správa a soudnictví,
- moderní stát je státem společnosti, plní funkci subjektu, který zabezpečuje rovnováhu společenských vztahů,
- moderní stát komunikuje se společností prostřednictvím práva,
- stát se skládá ze státních orgánů, má nejen hlavu státu, ale i tělo - státní orgány,
- činnost státních orgánů je dokonale organizována, v procesu institucionalizace se společenské vztahy formalizují, formalizujícím činitelem je právo.

Zejména po druhé světové válce se prosadila koncepce moderních států, kdy se přidaly významné znaky demokratického, právního a ústavního státu. Pod demokratickým státem si lze představit, že stát uznává určité základní hodnoty např. svrchovanost lidu, humanismus a práva jedince. V demokratické společnosti existuje přímá a nepřímá demokracie. Přímá demokracie znamená, že vůle lidu se přímo přenáší do procesu politického rozhodování, na rozdíl od nepřímé demokracie, která je založena na principu volby zástupců lidu v přímých volbách. Dále demokratický stát uznává základní principy jako například princip vlády většiny, princip ochrany menšin, princip vlády na čas, princip vyloučení násilné vlády a s tím související právo na odpor. Podstatou principu vlády většiny je, že moc reprezentuje momentálně existující většina, taková většina má právo přijímat či tvořit právní předpisy platné v daném státě. Zároveň demokracie myslí na ochranu menšiny ve společnosti a to nejen politickou. Principem vlády na čas se rozumí, že se musí ověřovat, zda politická většina je stále většinou, tento princip je zabezpečován pravidelnými volbami. Principem vyloučení násilné vlády se myslí, že by nemělo docházet k politickým změnám jinými než politickými cestami v rámci zákonů. Pokud tento princip není realizován, většinou dochází v zásadě k právu na odpor, který může být uplatňován různými cestami.

Demokratický moderní stát je zároveň právním státem, který respektuje princip dělby moci a vymezuje zákony, co se musí a nesmí dělat. Občané se mohou podílet na politickém utváření státu například tím, že chodí k volbám, účastní se referend nebo zakládají nové politické strany. Naproti tomu představitelé státní moci mohou zasahovat jen na základě zákona a jim stanoveným způsobem. Ve většině vyspělých zemí existuje ústava, tzv. základní zákon, který je také nejvyšší právní normou právního řádu určitého státu. Ta stanovuje

a zaručuje občanům základní občanská práva. Zákony a podzákoné právní předpisy musí být pak v souladu s ústavou a ústavními zákony [19].

Co se týče dnešního vývoje obcí, vývoj byl doprovázen řadou významných změn, které byly vyvolány nejen postupným rozvojem tržní ekonomiky a rostoucí životní úrovní obyvatelstva, ale i měnící se demografickou kulturou a také přejímáním trendů vyspělejších států v charakteru osídlení, bydlení i městského způsobu života jako takového. Přibližně za posledních 150 let proběhla také zásadní proměna v oblasti výkonu rozhodovacích pravomocí veřejné správy, konkrétněji ve sféře samosprávných pravomocí veřejné správy a také právního postavení jednotlivců, na které se výkon státní správy vztahuje. Proces této proměny se neustále vyvíjí a těžko bude někdy stabilizován. S nástupem liberálního státu a postupným prosazováním systému provázanosti veřejné správy docházelo k omezování neohrazeného volného uvažování. Vázanost správy právem postupem času zesilovala a přinesla omezení libovolné vůle panovníků a jeho úředníků a vytvářela situaci vyšší právní jistoty. V dnešní zejména moderní demokratické společnosti mají občané právo rozhodovat, respektive spolurozhodovat v rámci zákonů dané země o společných zájmech. To je společný rys dnešních států, i když se zájmy mohou lišit od státu ke státu.

V souvislosti s vývojem osídlení je třeba zmínit nepřetržitý proces, který mění charakter osídlení převážně od doby vzniku průmyslové revoluce, a tím je proces urbanizace. Urbanizace je různorodý pojem, který převážně vyjadřuje proces koncentrace obyvatelstva do měst (přesun obyvatelstva ze zemědělských oblastí do městských průmyslových oblastí). Urbanizace ovlivňuje prostorové uspořádání osídlení. Začal se zmenšovat rozsah veřejných volných ploch ve městech, a tak začaly například mizet rozsáhlé zahrady, parky atd. Urbanizace má bezpochyby zásadní vliv na sociální organizaci a způsob života jedince i společnosti. Dnes žije ve městech nad 100 tisíc obyvatel už více než pětina světové populace. V některých případech hustota obyvatelstva dosáhla takových rozměrů, že začaly vznikat kolem měst slumy, které mají většinou podobu chudinských čtvrtí, kde lidé trpí nedostatkem základních lidských potřeb. Město, které není možné dále rozšiřovat do šířky, se rozšiřuje do výšky tak, že se staví výškové domy, které jsou schopné pojmout více obyvatel na relativně malé ploše. Co se týče statistik, nejvyššího stupně urbanizace dosáhla Velká Británie, kde až 81 % obyvatelstva žije ve městech. Mezi naopak nejméně urbanizované státy patří nepřekvapivě rozvojové země v Africe a Asii, které mají zpravidla počet obyvatelstva žijícího ve městě pod 20 %.

S urbanizací souvisí další známé pojmy jako aglomerace a konurbace. Aglomerace představuje seskupení vzájemně blízkých sídel kolem jednoho dominantního střediska. Většinou se vyznačuje společnou hromadnou dopravou, provázaností ekonomiky a společnou administrativou. Jako příklad aglomerace v našich českých podmínkách může být uvedena například ostravská aglomerace, která zahrnuje tyto navzájem sobě blízká města: Ostrava, Bohumín, Doubrava, Havířov, Karviná, Orlová, Petřvald a Rychvald. Podle statistik je největší aglomerací na světě japonské hlavní město Tokyo s jeho aglomeracemi Yokohama, Kawasaki, Kawagu-chim a Saitama. (až 35 mil. obyvatel). Konurbace je skupina měst, velkoměst nebo aglomerací srostlých v jednu souvisle zastavěnou plochu. Na rozdíl od aglomerace existují jednotlivá města jako samostatné celky a nemusí mít jednotné centrum ani společné zázemí.

2.2 Typy obcí a jejich základní znaky

Sídlo je seskupení sídelních jednotek (usedlostí) včetně hospodářských objektů a dopravních zařízení na určitém vymezeném území. Jedná se o základní centrum lidské aktivity, kde se koncentruje obyvatelstvo, a které zde hospodaří. Sídla se dělí podle charakteru a velikosti na **venkovská sídla** a **městská sídla**. Mezi venkovská sídla patří samota, osada a vesnice a mezi městská sídla patří městečko (městys) a město.

Jsou tedy tři druhy vesnických sídel: samota, osada a vesnice. **Samota** je nejmenší sídelní jednotkou. Skládá se obvykle z obytného domu a příslušných hospodářských budov. Mezi samoty můžeme například řadit: hájovny, myslivny, hamry, hospodářské dvory atd. **Osada** je většího rozsahu než samota, může se jednat o malou skupinu domů, které mohly například vzniknout v souvislosti s řešením sociálních potřeb (např. chatová nebo zahrádková kolonie). **Vesnice** je sídlo, které má počet obyvatel pod stanovenou hranici (v českých podmínkách je to tradičně hranice 3 tisíc obyvatel, která je zákonnou podmínkou pro jmenování obce městem). V některých státech je každá vesnice považována za obec a v jiných státech je považována několik vesnic za obec. Oproti městu má vesnice funkci hlavně zemědělskou a lesnickou. Má poměrně jednotné obyvatelstvo, které je na půdu vázáno těsněji než městské. Vesnice zpravidla obklopují města a dodávají jim zemědělské produkty, a naopak města vesnicím dodávají průmyslové produkty. Vesnice jako obce mají své zvolené orgány, které spravují vesnici ve své samostatné působnosti a částečně také vykonávají přenesenou působnost, kterou na ně přenesl stát.

Mezi městská sídla patří městečko (městys) a město. **Městys** je sídlo, které významově a velikostně stojí mezi městem a vesnicí. Na rozdíl od města je zde více zastoupeno zemědělství a také profesní rozvrstvení není tak výrazné. V minulosti se jednalo o sídla, která měla právo pořádat trhy, a tím se městyse lišily od vesnic. Městyse plnily roli centrálního městečka pro okolní vesnice. **Město** je zpravidla samostatnou obcí, které bylo uděleno titul města za stanovených podmínek. Město dále můžeme definovat jako složitý sociální systém, který se vyznačuje rozvinutou dělbou práce a velkou hustotou obyvatelstva, které je sociálně velmi různorodé. Možnost zaměstnání je tu zpravidla velmi pestrá, převládají zde nezemědělské povolání na rozdíl od vesnic. Ve městě je také větší možnost společenských styků než na venkově, lepší a všestrannější uspokojování potřeb službami různého druhu. Charakter města je ekonomicky i funkčně mnohostranný, města disponují rozsáhlejší dopravou a komunikačními sítěmi. Ve městech se také soustředí zájmy vzdálenějších oblastí, pro které se město stává centrem. Město se zpravidla dělí na městské centrum a na další funkčně specifické čtvrtě např. obytné, průmyslové, školské, dopravní nebo čtvrť služeb. Město má své zvolené orgány, které spravují město zpravidla ve své samostatné působnosti a také částečně vykonávají přenesenou působnost, kterou na ně přenesl stát. Každé město má v zásadě jednu nejvýznamnější funkci, která tvoří podstatu města (např. obchodní, rybářská, zemědělská, dopravní města), na kterou se ale seskupují další hlavní funkce a také doplňkové funkce. Mezi hlavní funkce měst může patřit například správní, ekonomické, dopravní, politické, průmyslové, finanční, zdravotní, rekreační, kulturní nebo vojensko-strategické funkce. Doplňkovými funkcemi se rozumí funkce, které výlučně slouží městskému obyvatelstvu a mají hlavně lokální význam jako například: městská doprava, zakládání škol a městský trh.

Za **hlavní město** státu jsou zvolena ta města, která reprezentují ekonomickou sílu státu a zpravidla také mají největší velikost či zalidnění. Do hlavního města často bývají seskupeny ty nejdůležitější orgány státu. Lze se také setkat s pojmem **metropole**, která se většinou používá jako synonymum k hlavnímu městu. Metropolí se označuje významné město, které je kulturním, obchodním nebo například politickým centrem určitého státu [6].

2.3 Evropská charta místní samosprávy

Správa obcí není dnes již jen výlučnou záležitostí jednotlivých států. Globalizace se projevuje i v praktické snaze sjednocení určitých principů a postupů. Tak vznikají různé mezinárodní dokumenty týkající se správy obcí jako **Evropská charta místní samosprávy**.

Je to mezinárodní smlouva v oblasti místní demokracie, kterou vytvořila Rada Evropy. Tato smlouva vstoupila v platnost 1. září 1988 a pro Českou republiku se stala závaznou 1. září 1999. Je rovněž součástí českého právního řádu. Tato mezinárodní úmluva má základní cíle a to garantovat místním společenstvím právo na samosprávu, vymezit optimální vztah ústředních a místních vlád a zajistit politickou, správní a finanční nezávislost územním samosprávám.

Rada Evropy si je vědoma právních a ústavních odlišností v členských státech, a proto je stranám dovoleno, aby se ohradily proti některým ustanovením Evropské charty, kterými by se necítily být vázány. Nemá taky nic proti rozšíření závazků smluvních stran. Každý stát, který chce připojit svůj podpis pod Evropskou chartu, musí splnit dvě povinnosti. První z nich je, že se musí zavázat k dodržování nejméně dvaceti ustanovení, přičemž nejméně deset z nich musí být vybráno ze čtrnácti nejdůležitějších odstavců. Dále si členský stát Rady Evropy musí vybrat minimálně dvacet meritorních ustanovení, kterými bude vázán. Pokud toto stát nesplní, je to považováno za nesplnění základní podmínky a znamená to pro stát vypovězení z Evropské charty jako celku. Druhá podmínka spočívá v urychleném informování generálního tajemníka Rady Evropy o legislativních či jiných opatřeních ke splnění podmínek Evropské charty. Rada Evropy nepřezkoumává ani nesankcionuje státy za neplnění ustanovení Evropské charty. Nicméně dodržování závazků plynoucích z Evropské charty je dosahováno tak, že signatáři povinně notifikují legislativní změny a příslušná opatření, zatímco Rada Evropy sleduje stav a vývoj v členských státech na základě expertní analýzy.

Výchozí principy Evropské charty by se daly shrnout do následujících bodů:

- místní společenství jsou základem pro jakékoliv moderní demokratické zřízení,
- místní samospráva musí být uznána národním zákonodárstvím a v případě nutnosti také ústavou,
- vytyčují zásady, které se týkají, povahy i rozsahu působnosti a pravomocí místní samosprávy,
- je požadována samostatnost při utváření vlastních organizačních struktur, získávání kvalifikovaných pracovníků a určení podmínek pro výkon volených funkcí,
- opravňují místní samosprávy ke spolupráci a vytvoření vlastních sdružení,
- při porušení práva na samosprávu je zde možnost nápravy soudem,
- občané by měli mít právo se podílet na chodu věcí veřejných,

- místní orgány, které jsou vybavené skutečnými pravomocemi, mohou vykonávat správu efektivněji, protože jsou blíže občanům,
- klade se zde důraz na autonomii a demokratické ustanovení orgánů,
- finanční prostředky, které jsou poskytnuty místním samosprávám, by měly být úměrné odpovědnosti stanovené zákony a ústavou atd.

Díky tomu, že Evropská charta připouští výhrady, může stát upravit znění ustanovení, ve kterém bude vázán touto mezinárodní smlouvou. Evropské státy se tím rozdělily na tři skupiny, z nichž první skupina přijala Evropskou chartu bez výhrad. Takovými státy jsou např. Dánsko, Estonsko, Itálie, Maďarsko nebo Německo. Druhou skupinu tvoří státy, které sice přijaly Evropskou chartu, ale s výhradami. Do této skupiny spadá Česká republika, ale i Řecko, Španělsko nebo Bulharsko. Ve třetí skupině jsou státy, které Evropskou chartu nepodepsaly z různých důvodů. Patří sem Andora, Monako a San Marino.

Jak již bylo zmíněno výše, tak Česká republika měla výhrady k Evropské chartě. Tyto výhrady byly opodstatněné, neboť některá ustanovení neodpovídala vnitrostátním právním úpravám, a proto byla neproveditelná. Nicméně Česká republika se považuje být vázána 24 odstavci 1. části Charty a k 13 odstavcům z uvedeného článku 12 odstavec 1 Charty. Podmínky pro vstup, tak splnila. Česká republika promítla ustanovení Charty do zákonů, které upravují postavení a působnost obcí [10].

3 Komparace podmínek v ČR a Nizozemsku

3.1 Státoprávní uspořádání

Český národ po dlouhé období své historie byl pod nadvládou cizích zemí. To bylo zapříčiněnou především tím, že česká národ je malý, a proto bylo obtížné vytvořit silný stát a také bezesporu kvůli poloze uprostřed Evropy bez přístupu k moři (např. v raném novověku se stala mořeplavba a s tím související osídlování nových krajín, hlavním zdrojem bohatství přímořským zemí v Evropě). Nejdéle naše země patřila pod nadvládou někoho jiného za vlády rakouských Habsburků, kteří pak vytvořili monarchii Rakousko-Uhersko. Češi byli nuceni aktivně zasáhnout do bitev 1. světové války, bojovali na straně Trojspolku právě pod správou Rakousko-Uherska. Národ se dočkal společně se slovenským národem své samostatnosti až po skončení 1. světové války. Porážka Rakouska-Uherska znamenala jeho následný rozpad, který vedl ke vzniku Československa 28. 10. 1918. Československo bylo za 2. světové války okupováno nacistickým Německem. Samostatná Česká republika vznikla 1. 1. 1993 v souvislosti se zánikem Československa a od tohoto dne se řídí podle své vlastní ústavy.

Česká republika se dělí na 14 samosprávných krajů, 76 okresů, hl. město Prahu a na více než 6 tisíc samosprávných obcí. Administrativní struktura u měst a krajů je tvořena podobně. Orgány obce jsou: zastupitelstvo obce, rada obce, starosta a obecní úřad. Kraj spravuje zastupitelstvo kraje, rada kraje, hejtman a krajský úřad. Zvláštní postavení má Praha, která je zároveň kraj, statutární město a hlavní město. Oficiální měnová jednotka je koruna česká. Dále Česká republika má hned několik státních symbolů: velký a malý státní znak ČR, státní barvy, státní vlajku ČR, vlajku prezidenta ČR, státní pečeť a státní hymnu. Česká republika má zajištěné členství v mnoha organizacích. Je členem Evropské unie, Severoatlantické aliance, Organizace spojených národů, Světové banky, Světové obchodní organizace atd.

Česká republika je především parlamentním, demokratickým a právním státem. Režim je zde uplatňován liberální a politický systém je založený na svobodné soutěži politických stran a hnutí. Základním zákonem České republiky je Ústava, která je nejvyšší právní normou státu a je společně s Listinou základních práv a svobod součástí ústavního pořádku ČR. Ústava vyslovuje existenci státu, vytváří pravidla pro výkon státní moci a zaručuje občanům jejich základní lidská práva. Všechny zákonné i podzákonné právní předpisy musí být

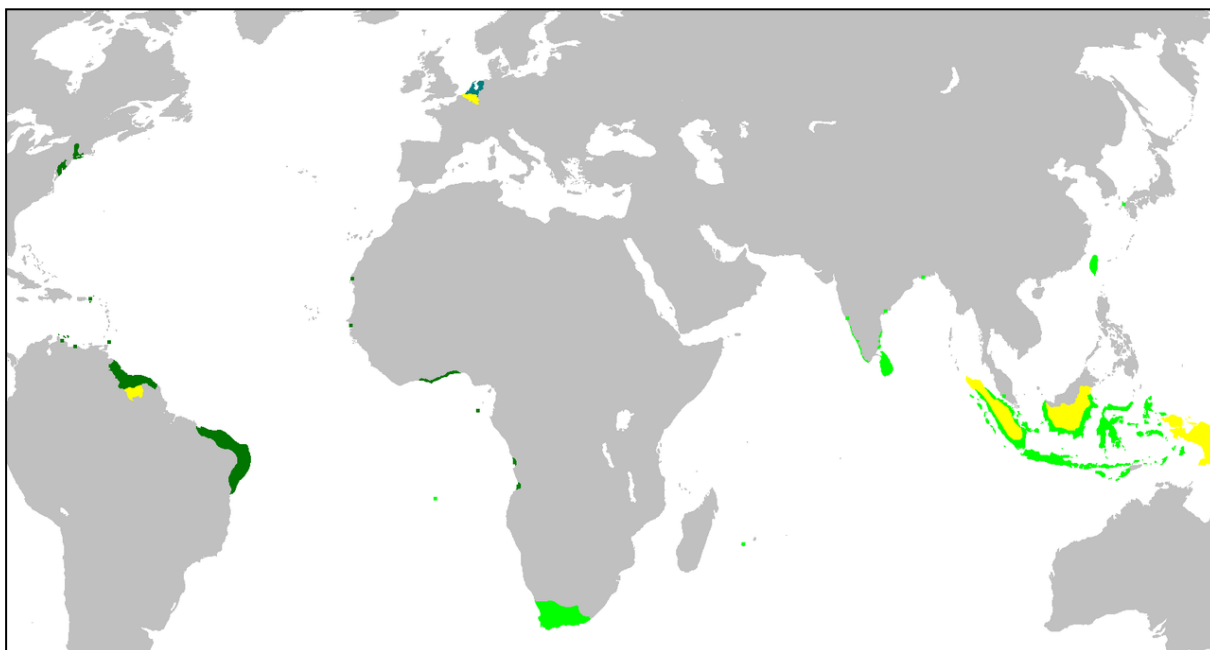
v souladu s Ústavou. Listina základních práv a svobod vyjadřuje vztah mezi státem a občanem.

Výkonnou moc v České republice provádí prezident republiky a vláda. Prezident je hlavou státu a reprezentuje Českou republiku navenek. Prezidentovo funkční období trvá pět let a je nyní volený přímou volbou, dříve byl volen oběma komorami parlamentu. Prezident v českých podmínkách nemá tak silné postavení v rámci řízení státu. Mezi jeho pravomoci například patří: jmenuje předsedu vlády a na jeho návrh ministry, jmenuje také soudce, guvernéra České národní banky, prezidenta a viceprezidenty Nejvyššího kontrolního úřadu, má právo vetovat zákony, vyhlašuje termíny voleb a také má právo udělovat státní vyznamenání. Prezident je také vrchním velitelem ozbrojených sil. Vláda je vrcholným orgánem výkonné moci, skládá se z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů. Je odpovědná Poslanecké sněmovně a disponuje zákonodárnou iniciativou, tedy může podávat návrhy zákonů a má rovněž právo se ke všem návrhům zákonů vyjadřovat.

Zákonodárnou moc tvoří dvoukomorový parlament (Poslanecká sněmovna a Senát). Poslanecká sněmovna se skládá z 200 poslanců volených na čtyřleté období podle poměrného systému (minimálně 5 % hlasů potřeba na přijetí do sněmovny). Senát je tvořen 81 senátory volenými většinovým dvoukolovým systémem na dobu 6 let. Každé dva roky se obměňuje vždy jedna třetina senátorů. Poslanecká sněmovna schvaluje zákony, může přehlasovat veto jak Senátu, tak i prezidenta. Mezi její další nejdůležitější pravomoci patří například: vyslovuje důvěru nebo nedůvěru vládě, schvaluje SR a státní závěrečný účet. Po schválení zákona v Poslanecké sněmovně je zákon postoupen Senátu. Ten může návrh zákona schválit a postoupit prezidentu republiky, vyjádřit vůli se zákonem nezabývat či vrátit Poslanecké sněmovně návrh zákona s pozměňovacími návrhy nebo zákon odmítnout. Je-li Senátem zákon odmítnut, sněmovna ho může přehlasovat většinou všech poslanců. Senát dále schvaluje soudce Ústavního soudu, kteří byly navrženy prezidentem republiky, a také může podat ústavní žalobu na prezidenta republiky.

Soudní moc je tvořena čtyřstupňovou soustavou soudů a Ústavním soudem. Nejvyšší správní soud a Nejvyšší soud České republiky jsou nejvyšším článkem soustavy obecných soudů. Dalšími nižšími články jsou dva vrchní soudy, 8 „krajských“ soudů a 86 „okresních“ soudů. Ústavní soud stojí mimo soustavu obecných soudů a zabývá se hlavně tím, zda je dodržována ústavnost, jinými slovy projednává záležitosti, které se přímo nebo nepřímo dotýkají ústavního pořádku České republiky [8].

Obr. 2.1 Mapa historických nizozemských kolonií

Nizozemské království se skládá ze čtyř území: Nizozemsko (evropská a karibská část) a autonomních území (ostrovů) Aruba, Curacao a Svatý Martin. Ostrovy Bonaire, St. Eustatius a Saba jsou speciální municipality Nizozemska, které tvoří tzv. Karibské Nizozemsko. Každá tato země sice má vlastní vládu a premiéra, ale mají společnou hlavou státu krále Viléma-Alexandra. Ještě donedávna stála v čele monarchie královna Beatrix (jednalo se o třetí ženu v královském úřadě), ale dne 30. 4. 2013 abdikovala a předala svoji

vládu svému synovi. I když je hlavní město Nizozemska Amsterdam, tak královská rodina sídlí v Haagu spolu s vládou, parlamentem a desítkami mezinárodních orgánů.

Obr. 2.2 Dvanáct nizozemských provincií

Zdroj: <http://www.indianbusinesschamber.com/>.

Nizozemsko je tvořeno 12 provinciemi a 3 zvláštními správními obvody již zmíněného Karibského Nizozemska. Model nizozemské státní správy je velmi specifický, má decentralizovaný charakter s volenými orgány na všech úrovních. V modelu je silně zakotven princip subsidiarity, kdy je přiděleno velké množství pravomocí na nejnižší správní jednotky-obce. Ty jsou základním článkem nizozemské územní správy. Obcí je v Nizozemsku relativně málo a jejich počet se bezmála každý rok snižuje. Ještě roku 1994 bylo obcí v Nizozemsku 698, v roce 2014 se jedná už pouze o 403 obcí (plus 3 speciální obce

v Karibiku). Pokračuje totiž vládou razantně prosazovaný proces slučování obcí. Vláda to zdůvodňuje tím, že lidnatější obec je schopna zajistit své populaci lepší servis ve všech ohledech. Jen asi 50 obcí obývá méně než 10 tisíc osob. Nejlidnatější obcí a zároveň hlavním městem je Amsterdam (asi 780 tisíc obyvatel).

Nizozemsko je nazýváno také jako Holandsko. Toto pojmenování je velice známé, ale chybné. Holandsko je pojmenování pouze pro dvě provincie z Nizozemského království. Úředním jazykem Nizozemska je nizozemština a fríština (mateřský jazyk cca 400 tisíc obyvatel), nejpoužívanějším cizím jazykem je angličtina, kterou ovládá převážná část obyvatelstva. Protože Nizozemsko bylo spoluzakladatelem Evropské unie roku 1952, tak není překvapující, že oficiální měnou je euro. Národní barvou je oranžová, která je všeobecně přijímána jako důležitý symbol Nizozemska.

Nizozemí je především konstituční monarchií s parlamentním systémem vlády. Hlavou státu je panovník/panovnice, který musí být podle ústavy vždy protestant. Role panovníka/panovnice je dána samotnou ústavou, spolupodepisuje zákony, přispívá aktivně k formování nové vlády či pronáší královskou řeč z trůnu při otevírání nového parlamentního období. Dá se říci, že nizozemský panovník/panovnice mají silnější postavení než v jiných současných monarchiích např. ve Švédsku či Velké Británii. Hlavní výkonná funkce ve státě je svěřena vládě. Vznik nové vlády je provázán v Nizozemsku dlouhodobou a složitou záležitostí. Panovník/panovnice nejdříve určí tzv. prostředníka, který mapuje možné kombinace koalic politických stran, které by měly většinovou podporu v parlamentu. Po fázi zmapování určí panovník další osobu tzv. formateur, která je pověřena vlastním vytvořením nové vlády, je pravidlem, že formateur se stane i předsedou vlády. Vláda se skládá z premiéra, ostatních ministrů a státních tajemníků. Jednotliví ministři jsou zodpovědní za své jednání při provádění politiky, dále jsou zodpovědní za vedení svého ministerstva a stejně tak za své podřízené. Nizozemský předseda vlády má velmi malou formální moc například v porovnání s premiérem ve Francii či Británii. Premiér nejmenuje ministry a ani nemůže jakkoliv manipulovat s náplní ministra. Nemůže vydávat směrem k ministrům žádné pokyny či oficiální instrukce. Navzdory slabším pravomocím, má některé důležité pravomoci jako vedení všech zasedání vládního kabinetu a jeho výborů, sestavuje program a v případě, že při jednání dojde k patové situaci, má rozhodující hlas. Zajímavostí je, že se schází každý týden s panovníkem/panovnicí, kde diskutují o politice. Dále vládě napomáhají mocné poradní orgány např. Státní rada (v čele je panovník/panovnice), Sociálně ekonomický výbor nebo veřejnoprávní organizace.

Tab. 2.1 Nizozemské království

Přehled území	Hlavní město	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel (rok 2010)
1. Autonomní území (ostrovy)			
Aruba	Oranjestad	193	107 138
Curacao	Willemstad	444	142 180
St. Maarten	Philipsburg	34	37 429
2. Nizozemsko (evropská i karibská část)			
Nizozemsko (evropské)	Amsterdam	41 526	16 574 989
Bonaire	Kralendijk	288	13 389
Saba	The Bottom	13	1 737
St. Eustatius	Oranjestad	21	2 886

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Nizozemsk%C3%A9_kr%C3%A1lovstv%C3%AD. Vlastní zpracování.

Zákonodárná moc je v rukou parlamentu, který je složen také ze dvou komor. Hlavním úkolem parlamentu je přijímání zákonů, kontrola a dohled vlády (interpelace), zřizování vyšetřovacích komisí. Dolní komoru tvoří 150 členů, kteří jsou voleni přímo na čtyřleté období. Horní komora není volena přímo, je volena nepřímo členy provinčních rad, kteří jsou voleni přímo občany. Veškeré návrhy zákonů musí být projednány horní komorou, která zákon přijme nebo odmítne. Senát nemá právo pozměňovat zákony, ale na druhou stranu může iniciovat návrhy zákonů. Pro přijetí zákona je tradičně potřeba nadpoloviční většiny přítomných poslanců v obou komorách, ale pro schválení zákonů týkající se královské rodiny a platů poslanců je potřeba dvou třetin v obou komorách. Parlamentní volby jsou tajné a přímé a probíhají dle zásad poměrného zastoupení. Volit mohou nizozemští občané, kteří dovršili osmnáctý rok věku, kromě zákonem stanovených výjimek. Odlišností od České republiky například je, že neexistuje spodní hranice podílu hlasů pro vstup do dolní komory, takže i strany, které například získají 1,4 %, se dostanou do parlamentu.

Nejvyšší soudní moc v Nizozemí má nejvyšší soud, který má 20 členů, kteří jsou jmenováni doživotně, ale v praxi vykonávají svou funkci do 70. roku života. Nejvyšší soud přezkoumává, zda soudy nižších stupňů při rozhodování řádně aplikovaly právo. V Nizozemsku existuje 11 okresních soudů. Okresní soudy se skládají z nejvýše pěti úseků, mezi ně vždy patří správní, občanskoprávní, trestní a obchodní úsek. Jedenáct zmíněných okresních soudů je rozděleno do čtyř oblastí, které mají na starosti čtyři odvolací soudy. Odvolací soud opakovaně přezkoumává skutkový stav věci, z kterého vyvodí své vlastní závěry. Ve většině případů je možné podat proti rozhodnutí odvolacího soudu dovolání

k Nejvyššímu soudu. Dále existují v nizozemských podmínkách specializované soudy např. tribunál pro odvolání ve věcech obchodu a průmyslu je specializovaným správním soudem [15].

Co se týče vzájemných česko-nizozemských vztahů, diplomatické styky mezi tehdejším Československem a Nizozemským královstvím byly poprvé navázány v roce 1919. Když se Československo rozdělilo, Česká republika byla samozřejmě uznána vládou Nizozemského království jako samostatný nezávislý stát. Od té doby se uskutečnila řada oficiálních a pracovních návštěv představitelů obou zemí. Vztahy mezi Českou republikou a Nizozemskou můžeme rozdělit v podstatě na dvě úrovně. Na multilaterální úrovni jsou vztahy mezi zeměmi upraveny smlouvami v rámci organizací jako Evropská unie (EU), Světová obchodní organizace (WTO) nebo Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). Na bilaterální úrovni jsou vztahy upraveny vzájemnými dvoustrannými smlouvami mezi těmito zeměmi. Úroveň tohoto vztahu mezi těmito dvěma zeměmi je vysoká. Nizozemsko patří dlouhodobě mezi největší obchodní partnery České republiky. Vzájemný obchod těchto zemí má od roku 1993 vzestupnou tendenci s nadprůměrným tempem růstu. Je odhadováno, že Nizozemsku patří nyní 8. příčka jako obchodní partner České republiky [16].

3.2 Geografické údaje

Česká republika je vnitrozemský stát, který leží ve střední Evropě. Sousedí se čtyřmi státy: Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem, přičemž nejdelší hranici má s Německem a nejkratší se Slovenskem. Území České republiky je rozděleno pomyslně na tři části: Čechy, Moravu a Slezsko. Rozloha Česka je 78 866 km² a svou velikostí území se řadí na 21. místo v Evropě, 113. místo ve světě. Povrch České republiky je členitý a z hlediska zastoupení typů reliéfů lze území rozdělit na rovinu, pahorkatinu, vrchovinu a hornatinu. Nicméně převážná část území je tvořena pahorkatinami a vrchovinami. Zhruba 67 % území leží v nadmořské výšce do 500 m, 32 % leží v rozmezí 500 až 1000 m a asi 1 % nad 1000 m. Území ČR lze také rozdělit z hlediska geomorfologických provincií na Českou vysočinu, Západní Karpaty, Středoevropskou nížinu a Západopanonskou pánev. Nejvyšším položeným místem v ČR je vrchol Sněžky v Krkonoších, který je v nadmořské výšce 1 602 m n. m. Co se týče povodí, tak v České republice se nachází hned tři a to povodí Labe, povodí Dunaje a povodí Odry. Lze tedy říci, že Česká republika je významnou pramennou oblastí v Evropě. Vodní plochu tvoří pouhé 2 % z celkové rozlohy. Lesy jsou v České republice především jehličnaté a zaujímají 33 % celkové plochy ČR [21].

Nizozemsko leží v severozápadní Evropě při pobřeží Severního moře. Má hranice s Německem na východě a Belgií na jihu. Rozloha země je 41 864 km² a zahrnuje také Nizozemské Antily (toto slovní spojení se používá pro souhrnné pojmenování všech ostrovů v Karibiku, které spadají pod nizozemskou korunu). Svou rozlohou se řadí na 131. místo na světě. Nizozemsko je nejrovinatější zemí v Evropě. Skoro celý povrch Nizozemska je tvořen rovinatými nížinami hlavně na severní a západní straně. Přibližně polovina nizozemského území leží v úrovni mořské hladiny, nebo dokonce pod ní (pod úrovní mořské hladiny leží 26 % území). Z tohoto důvodu Nizozemci zřídili v průběhu několika století víc než 800 kilometrů hrází, přehrad a protipovodňových zábran, aby tato země nezmizela pod hladinou Severního moře. Voda utváří územní charakter Nizozemska, aby záplavy opakovaně neničily rozsáhlé území, země je protkána mnohými průplavy a kanály. Zajímavostí určitě je, že část podstatnou část půdy získávají Nizozemci vysoušením moře a tím přispívají k rozšíření území státu. Tato činnost se nazývá polder a má v Nizozemí dávnou tradici. Pobřežní oblasti mají rozlohu kolem 280 km² a vyznačují se pásmem písčných dun, které tvoří přirozenou ochranou bariéru. Na jihu a východě Nizozemska se nachází výše položené oblasti např. pohoří Ardeny. Nejvyšším horou v Nizozemsku je Vaalserberg, který má pouhých 322,5 m n. m. Z celkové rozlohy území činí 7 930 km² vodní plochy, což je 18,41 % rozlohy Nizozemska. Nizozemskem protékají tři velké evropské řeky a to Rýn, Mása a Šelda. Pro Nizozemsko je také typické velké množství jezer. Největší z nich je Isselmeer, které má rozlohu 1 100 km². Dále lesy zauímají pouhých 9 % celkové plochy a 13 % území Nizozemska je zastavěno (to znamená domy, silnicemi, železnicemi, průmyslovými areály), což je vůbec nejvíce v celé EU [16].

3.3 Demografické údaje

Česká republika má zhruba 10,5 mil. obyvatel (rok 2012), počtem obyvatel se řadí na 12. místo v Evropě, 77. místo na světě. Největší zalidnění je v Praze, kde žije v průměru 2 350 lidí na jednom km². V ČR je 22 měst s více než 50 tisíci obyvateli a 131 měst s více než 10 tisíci obyvatel. Nejmenší obcí je Vlkov v okrese České Budějovice, žije v něm 21 obyvatel. Největším městem je hlavní město České republiky Praha, která má zhruba přes 1 mil. obyvatel. Ani kdyby byly sečteny 4 další největší města s více než sto tisíci obyvateli, nedostali bychom se na počet lidí žijících v Praze. V obcích nad 100 tis. obyvatel žije u nás přes 2,1 mil. lidí. Největší podíl Karlovarský, Ústecký a Liberecký, kde žije mimo města jen něco okolo 20 % tamějších městského obyvatelstva má kraj obyvatel. Naproti tomu nejmenší podíl městského obyvatelstva má Středočeský kraj. Podle posledního sčítání lidu z roku 2011

se většina obyvatel přihlásila k národnosti české, což je 90,4 % obyvatel, k národnosti moravské 3,7 % obyvatel a k jiné národnosti 5,9 %. Z výsledků sčítání lidí dále vyplývá, že nejpočetnější skupinou cizinců na českém území jsou lidé z Ukrajiny a jejich počet je kolem 117 tis. obyvatel. Na druhém místě jsou potom Slováci a na třetím Vietnamci. Na základě porovnání čísel ze sčítání lidu z roku 2001 a 2011 statistici konstatují, že roste počet obyvatel díky zvyšující se migraci cizinců, čímž se zvyšuje i porodnost. Do budoucna však nelze předvídat, zda tento trend bude pokračovat.

Rozmístění obyvatel v České republice je ovlivněno především historickým vývojem. Nicméně se na něm podepsaly i trendy minulého století, zejména šlo o proces urbanizace a vyliďňování venkova. Sídlní síť České republiky je stará, neboť většina sídel pochází z období raného středověku. Sídla v úrodných oblastech jsou často i z dob starších. Koncem 16. století bylo osídlení území České republiky dokončeno. Dalo by se říci, že dnešní sídlní síť se zachovala v podstatě v podobě, jakou měla v období po třicetileté válce. Nejvýraznější změna v rozmístění obyvatelstva se odehrála po druhé světové válce. Odsun Němců totiž způsobil obrovský úbytek obyvatelstva, který se již nikdy nepodařilo zcela nahradit. Některé oblasti v pohraničí byly téměř vyliďněné, některá sídla zanikla úplně. Nejen z toho důvodu je rozmístění obyvatelstva také dosti nerovnoměrné. Nejvíce lidí žije v nížinách a u velkých řek, nejméně v horských oblastech a pohraničí. Z ekonomického hlediska chtějí lidé bydlet ve městech a v průmyslových oblastech, kde mohou najít snadněji práci. Obecně lze říci, že hustěji je zalidněn sever a východ České republiky, nejméně potom západ a jih. Průměrná hustota zalidnění v České republice je 133 obyvatel na km². Hustotou zalidnění ČR obsazuje 13. místo v Evropě. V rámci krajů je největší hustota zalidnění v Praze, Moravskoslezském kraji a Jihomoravském kraji. Nejméně obydlený je Jihočeský kraj, Plzeňský kraj a kraj Vysočina [8].

Ačkoliv má Nizozemsko poloviční rozlohu Česka, žije v něm mnohem více obyvatel. Podle údajů z roku 2013 by v Nizozemsku mělo žít kolem 16,83 mil. a řadí se na 59. místo na světě v počtu obyvatel zemí. Skoro polovinu těchto obyvatel zahrnuje konurbace Randstad, kterou tvoří čtyři velké aglomerace jako Amsterdam, Haag, Rotterdam a Utrecht. Také v jiných provinciích jako Severní Brabantsko, Limburg, Gelderland a Overijssel žije většina obyvatel ve větších městech. Většina obyvatelstva se hlásí k národnosti nizozemské, což je 79 % obyvatelstva. Zbytek obyvatelstva se hlásí k jiné národnosti, zejména zde žijí Indonésané, Turci, Surinamci, Maročané a Němci. Nizozemsko je mnoho kulturní zemí, která spojuje škálu kultur a národů. Dále kolem 90 % obyvatelstva žije ve městech.

Hustota obyvatelstva odpovídá v Nizozemsku hodnotě $494/\text{km}^2$, což je i na světové poměry vysoké číslo. V Evropě patří Nizozemsko mezi nejhustěji osídlené země, hned za Monakem, Maltou, Vatikánem a San Marinem, ve světě mu patří 15. místo v hustotě zalidnění. Demografické složení obyvatel Nizozemska v roce 2011: mladší 20 let tvoří 24 %, 20-40 let 25 %, 40-65 let 36 %, 65-80 let 11 %, nad 80 let 4 % [16].

3.4 Hospodářství, životní úroveň a kultura

Na počátku 20. století bylo území dnešní ČR jedno z hospodářsky nejvyspělejších částí Evropy. Tvořilo průmyslovou základnu tehdejšího Rakouska-Uherska. Po vzniku Československa pokračoval další hospodářský růst. Po druhé světové válce se muselo československé hospodářství vypořádat s obnovou zničené průmyslové výroby. Po únoru 1948 a nástupu socialistického zřízení, se začalo hospodářství řídit centrálně na základě plánu. Československo jako součást sovětského bloku, se zaměřovalo na těžký průmysl, to mělo za následek značné ekologické škody na krajině. Orientací na jednoduchý typ průmyslu se oslabil vývoj nových technologií a tím pádem i konkurenceschopnost se státy ze západní Evropy. Československé hospodářství zaznamenalo útlum. Po roce 1989 po pádu režimu muselo naše hospodářství začít znovu. V roce 1995 se země stala členem OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), což byla určitá pocta pro Českou republiku, neboť mezi členy organizace patří ekonomicky nejrozvinutější státy světa (momentálně má 34 členů). V roce 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie, čímž nastartovala období hospodářské růstu, neboť se zjednodušil obchod s členskými zeměmi. V roce 2007 Česká republika vstoupila do schengenského prostoru, byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích, aby se více uplatnil princip volného pohybu zboží a osob. V současné době je hospodářství v ČR nejrychleji se rozvíjející ve střední Evropě a snaží se dohnat ztrátu, i když se musí zároveň vypořádat s důsledky celosvětové finanční a hospodářské krize. Krize se projevila zejména poklesem HDP o 4,5 % v roce 2009, zvyšováním nezaměstnanosti a růstem zadlužení státu. V budoucnu mohou způsobit zemi velké problémy vysoké rozpočtové deficity a právě rostoucí státní dluh. V porovnání s některými dalšími zeměmi EU výše státního dluhu není vysoká, ovšem jeho tempo růstu je považováno za neúměrné.

V zemědělství se pěstuje hlavně obilí (pšenice, ječmen, kukuřice), řepka, brambory, zelenina, len, cukrová řepa a chmel. Češi jsou národem pivařů, jsou na prvním místě ve spotřebě piva na světě. Klíčové nerostné suroviny těžené v Česku jsou černé a hnědé uhlí. V malém rozsahu se těží ropa a zemní plyn, a proto velký objem těchto surovin je potřeba

dovážet z Ruska. Mezi hlavní odvětví patří průmysl chemický, strojírenský, hutnický a potravinářský. Český průmysl je závislý na exportu, zejména do Německa. Velký význam pro export má automobilový průmysl. Největším výrobcem automobilů je společnost Škoda Auto. V lednu 2010 tvořily stroje a dopravní prostředky 54,3 % podílu na vývozu. Průmysl tvoří 35 % českého hospodářství, služby 62,3 % a zemědělství 2,8 %. Průmysl zaměstnává 40,2 % všech ekonomicky aktivních, u služeb je to 56,2 % a zemědělství 3,6 %. Cestovní ruch patří k nejvýdělečnější části sektoru služeb. V posledních letech zisky z cestovního ruchu mírně oslabily, což bylo způsobeno zejména celosvětovou finanční krizí. Pro turisty je tradičně nejlákavější hlavní město ČR Praha, která bezesporu patří mezi nejkrásnější města v Evropě. U turistů jsou ale také velmi oblíbená lázeňská města jako Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně [8].

Nizozemsko se vyznačuje velmi vysokou životní úrovní obyvatelstva a tomu odpovídá i jeho ekonomika, která patří dlouhodobě k nejvyspělejším ve světě, se silnou orientací na mezinárodní obchod. Nizozemsko je zakládajícím členem Evropské unie, patří do eurozóny a je součástí schengenského prostoru. Největší podíl na HDP mají v Nizozemsku obchodní služby, zemědělství, potravinářství, tabáctví, strojírenský a chemický průmysl. Nejdůležitější těžbou nerostné suroviny je těžba zemního plynu. Nizozemsko je v těžbě zemního plynu na 6. místě na světě. Zpracování ropy je v zemi také velmi rozvinuté, největší rafinerie se nachází u Rotterdamu. Nelze nezmínit, že Nizozemsko se stalo také sídlem mnoha nadnárodních společností např. Shell, Philips, Unilever nebo AKZO. Co se týče potravinářství, tak Nizozemsko patří mezi světovou špičku v produkci mléka a mléčných výrobků. Jejich sýry jsou mezinárodně proslulé. Nizozemci mají rovněž velmi rozvinuté zemědělství a jsou třetím největším vývozcem zemědělských produktů vůbec. Kromě pěstování pšenice, cukrovky, brambor se specializují na pěstování tulipánů, které jsou jedním z charakteristických znaků země. Na celkovém světovém trhu květin se jejich pěstováním podílí 60 %. Jelikož je Nizozemsko omýváno Severním mořem, tak nelze zapomenout na rybolov. Nizozemsko ročně vyloví asi 450 tisíc tun ryb. Díky velmi výhodné poloze u moře se daří obchodu i námořní dopravě, Nizozemsko se může pochlubit třetím největším přístavem na světě Europort v Rotterdamu. Přesto všechno nejdůležitějším sektorem, které se podílí největší částí na HDP, jsou služby. Tomuto faktu nahrává geograficky výhodná poloha země. Tím, že Nizozemsko má přístup k moři a má velmi rozvinutou infrastrukturu, se stalo branou do Evropy pro zboží přicházející ze zámorí. Hlavní obchodní partneři Nizozemska jsou Německo (25,2 %), Belgie (14,6 %), Francie (8,4 %) a Spojené

království Velké Británie a Severního Irska (8,9 %). Nizozemsko se může pochlubit 3 bankami, které patří mezi 60 nejlepších bank na světě a to ING Group, Rabobank a ABN AMRO.

Nizozemsko určitě patří mezi země, které mají turistům co nabídnout. Po celé zemi je hodně památek, především muzeí a galerií, které stojí za to navštívit. Vyhledávanými destinacemi jsou zejména hlavní město Amsterdam a Den Haag. Mimo tato dvě místa jsou velmi oblíbené cíle sýrová města jako Eindhoven a Gouda. V Nizozemsku není problém se kamkoliv dostat díky vysoce vyspělé dopravní infrastruktuře. Přesto nejpoužívanějším dopravním prostředkem není auto nebo vlak, ale kolo. Jezdí zde na něm úplně každý a cyklostezky jsou úplně všude, často i podél dálnic. Nizozemci si tak snaží chránit své životní prostředí a také to zajišťuje souvisí s jejich vyhlášenou šetrností. Velkým lákadlem pro turisty jsou květiny a nákup cibulek. Květinové trhy jsou v každém městě či vesnici. Také na širokou a pestrou nabídku sýrů se těší ne jeden turista. Sýry vyrábí jedny z nejlepších na světě.

Nizozemci jako lidé jsou velmi otevření, přátelští, tolerantní a liberální. Důkazem je toho fakt, že Nizozemci jako první na světě uzákonili registrované partnerství pro osoby stejného pohlaví. Také nemají problém s měkkými drogami, přesněji řečeno s jejich legalizací. Jsou k dostání v obchodech s názvem coffe-shop. Jejich provoz je upraven zvláštním zákonem. Tvrdé drogy a alkohol v těchto obchodech však nejsou prodávány. I prostituce je v Nizozemsku legalizovaná, což znamená, že pracovníci tohoto podnikání musí platit daně a nájem. Nicméně Nizozemci obecně vedou jednodušší život bez předsudků. Jsou také velmi zdatní obchodníci a říká se, že jsou schopni prodat cokoliv a komukoliv. Jsou také zásadoví a umí držet své slovo i ústní dohody, za což si právem získali velký respekt i u zahraničních obchodníků. Dále mají velký smysl pro rodinu, čest a hlavně morálku. Pro Nizozemce je velmi důležitý řád, z toho také plyne jejich pracovní morálka, které je vysoká a stala se v podstatě základem úspěchu nizozemské ekonomiky [16].

4 Komparace obecního zřízení v ČR a Nizozemsku

4.1 Charakteristika obecního zřízení

České a nizozemské obecní zřízení se liší od sebe v mnoha aspektech, i když obě země rozdělují veřejnou správu do tří úrovní. V ČR je jasně oddělena státní správa od samosprávy, na rozdíl od Nizozemí, kde se uplatňuje tzv. společná správa na všech svých úrovních. V ČR je působnost rozdělena na samostatnou a přenesenou, naopak v Nizozemí se mluví pouze o působnosti sdílené, která je založena na diskusi. V neposlední řadě postavení všech obcí v Nizozemí je založeno na naprosté rovnosti mezi sebou. V ČR jsou si obce také rovny, jejich postavení se ale odvíjí hlavně podle velikosti obce a také rozsahu své přenesené působnosti.

4.1.1 Ústava a jiné základní právní předpisy

Nejvýznamnější a nejsilnější právní normou v obou zemích je ústava, která definuje i základní prvky obecního zřízení. Jak nizozemská tak česká ústava popisuje obecní samosprávu i samosprávu vyšších územních samosprávných celků (u Nizozemska provincie, u České republiky kraje). Nizozemská ústava popisuje detailněji místní samosprávu. Například česká ústava zmiňuje pouze zastupitelstvo jako orgán obce, zatímco nizozemská ústava popisuje všechny orgány obce a zmiňuje jejich hlavní poslání. Dále česká ústava uvádí jen délku volebního období a volební principy, naopak nizozemská ústava se zabývá volbami více do detailu. Česká ústava se také zmiňuje o Praze jako hlavního města, nizozemská ústava se nezmiňuje vůbec o Amsterdamu. Tento fakt jen zdůrazňuje, že obce v Nizozemí jsou si zkrátka všechny rovny [2].

Co se týče zákona o obcích, v ČR existuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, v Nizozemí o zákon ze 14. února 1992, obsahující ustanovení o obcích. Zákon o obcích je závazný pro všechny obce i tedy pro hlavní město v Nizozemí. Naopak české hlavní město se řídí samostatným předpisem. Oba právní předpisy mají v podstatě stejnou strukturu, i když některé části, které neupravuje český zákon o obcích a upravuje jej jiný zvláštní předpis, přímo upravuje nizozemský zákon o obcích (například popisuje důkladněji otázku financování obcí) a to samé platí o některých právních předpisech naopak.

Dalšími důležitými právními předpisy pro obecní zřízení v ČR jsou například: zákony o hlavním městě Praze, o volbách do zastupitelstva obce, správní řád, o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů atd. V Nizozemí jsou to: správní řád, volební zákon, zákon o obecní spolupráci, zákon o slučování obcí, zákon o financování decentralizované správy,

vyhláška o rozpočtu a účetnictví obcí a provincií, zákon o úřednících a další.

V českých podmínkách je zřetelně vymezena státní správa a samospráva, naopak v Nizozemí takové vymezení neexistuje, neboť Nizozemský systém by se dal popsat jako systém společné správy, založený na partnerství a rovnosti. Nizozemské územní samosprávné celky (obce, provincie, vodní svazy) mají v právních mezích téměř úplnou autonomii. V českých podmínkách se mluví o samostatné a přenesené působnosti, v Nizozemí je potřeba hovořit o tzv. působnosti sdílené. To znamená, že vzájemné vztahy mezi vrstvami veřejné správy nejsou zcela přesně určeny, protože cílem je docílit co největšího konsensu napříč nejširším spektrem. Mnohem méně zde funguje princip nadřazenosti vyššího orgánu vůči jinému, jak je tomu bezesporu v ČR. Nizozemský systém je založen na vzájemné koordinaci politik, hledání kompromisů a spolupráci jednotlivých vrstev, které by samozřejmě mělo vést ke všeobecnému blahobytu země [5].

4.1.2 Národní, regionální a municipální úroveň

Veřejná správa v obou zemích je rozdělena do tří vrstev: národní, regionální a obecní. Do národní úrovně patří vláda zemí, její ministerstva (v ČR 14 ministerstev, v Nizozemí 11 ministerstev) a jiné ústřední orgány státní správy. Do regionální úrovně zahrnujeme hlavně v ČR 14 krajů. V Nizozemí je administrativní členění na regionální úrovni složitější, než je tomu v ČR. Nejvýznamnější postavení má 12 provincií a také specificky postavených 24 vodních svazů. Obecní úroveň je tvořena více než 6 tis. obcemi v ČR a v Nizozemí je to jen 403 obcí v roce 2014.

Národní úroveň byla dostatečně rozebrána v minulé kapitole. Co se týče regionální úrovně, Česká republika byla rozdělena na 14 samosprávných krajů v roce 2000. Díky tomu, že se tak stalo celkem nedávno, tak území zohledňuje různé předpoklady jako například geografické, sociální či ekonomické, tak aby nedocházelo k rozporům mezi kraji. Naopak v Nizozemí provincie existují už staletí a nepřizpůsobovaly se požadavkům a nárokům celého Nizozemí, v současnosti zde bývají časté rozpory mezi sousedními provinciemi. Vymezení území provincií je považováno za zastaralé a někteří čelní politici volají po jejich předělání nebo dokonce zrušení. V současné době mají provincie pomálu významných pravomocí, v důsledku hlavního cíle minulých vlád a tím je decentralizace, kdy se čím dál více kompetencí převádí přímo na obce. Přesto provincie hrají důležitou roli, co se týče například územního plánování, rozvoje infrastruktury nebo energetické, sociální činnosti a také činnosti k ochraně životního prostředí v rozmezí území provincie. Mezi nejvýznamnější pravomoci

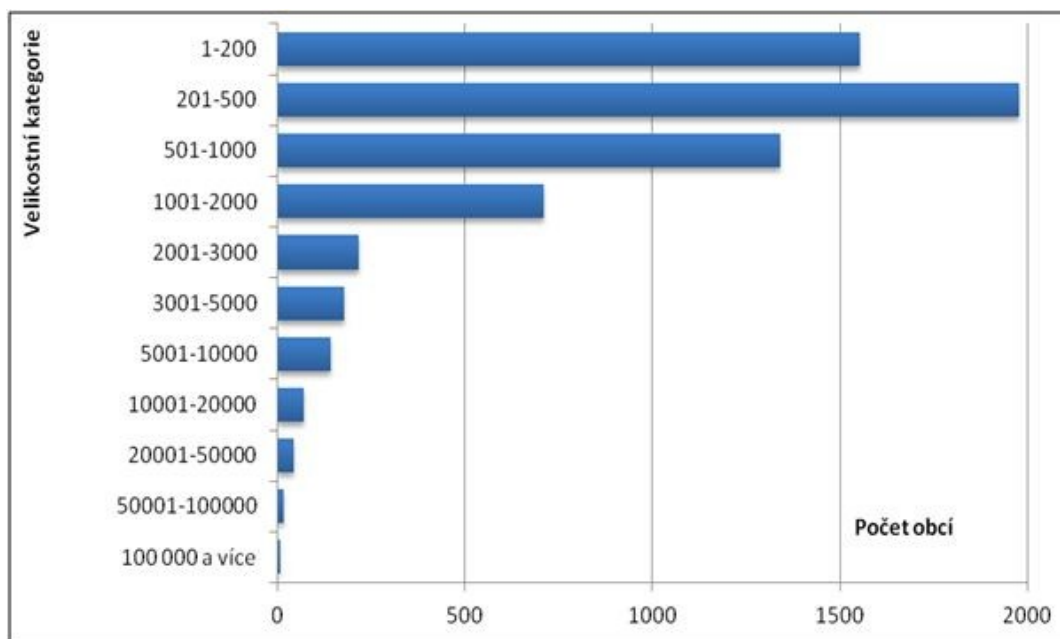
provincie patří schvalování a dohled nad rozpočty obcí a jejich celkové financování. Je třeba také zmínit, že provincie hospodaří celkem s velkým majetkem, to je dáno zejména dlouhotrvající existencí provincií a také tím, že pobírají vysoké příjmy z podílů ve významných nizozemských podnicích. V čele každé provincie je guvernér, který je jmenován panovníkem. Nejdůležitějším orgánem provincií jsou provinční stavy, které jsou tvořeny 39 až 55 členy, kteří jsou voleni na 4 roky. Celkově se dá tedy říci, že české kraje na rozdíl od nizozemských provincií mají více kompetencí. Mohou například zřizovat střední školy, kulturní, sociální a zdravotnická zařízení, odpovídají za údržbu většiny komunikací či jejich novou výstavbu v rámci svého území.

V rámci regionální úrovně je také území Nizozemska rozděleno na 24 vodních obvodů (svazů), které se nijak neztotožňují s územím provincií. Vodní svazy mají zcela zvláštní a velmi neobvyklý význam. Mají za úkol hlavně udržovat protipovodňová opatření, neboť jak je známo až dvě třetiny Nizozemska leží pod hladinou moře. Země disponuje propracovaným systémem ochrany proti povodním, který se vyvíjel staletí od dob, kdy Nizozemsko rozšiřovalo své území na sever na úkor moře, odčerpáváním a vysoušením moře. Vodní svazy také zodpovídají za kontrolu kvality podzemních a povrchových vod a také co se týče nakládáním a distribucí pitné vody. Kromě rozdělení území na provincie a vodní svazy, je Nizozemí dále třeba rozděleno na 25 správních obvodů (regionální policie, hasiči, záchranné jednotky). V ČR se může najít podobné rozdělení jako například regiony soudržnosti, které však mají jiný význam. Jsou vytvořeny za účelem splnit stanovené limity v počtu obyvatel pro získání finančních prostředků z fondů EU [1].

Co se týče obecní úrovně, tak jak již bylo zmíněno, v ČR najdeme přes 6 tisíc obcí a v Nizozemí jen 403 obcí. V Nizozemí panuje trend snižování počtu obcí pomocí slučování, naopak v ČR je trend opačný. Například v roce 1990 měla ČR 4100 obcí a už v roce 1992 přes 6 tisíc. Je tedy evidentní markantní rozdíl v počtu obcí, kdy obcí v Nizozemsku je 15krát méně než obcí v ČR. Také je potřeba si uvědomit obrovský rozdíl ve velikosti obcí. V Nizozemí jsou pouze 3 obce s menším počtem obyvatelstva než 5 tisíc. V ČR více než polovina všech obcí má počet obyvatel pod 500 obyvatel. Průměrný počet obyvatel na jednu obec je asi 1 681 v ČR, v Nizozemí je to 40 196. Téměř 90 % veškerého nizozemského obyvatelstva žije ve městech nad 20 tisíc obyvatel. V ČR do této kategorie nespadá asi jen 44 % obyvatelstva.

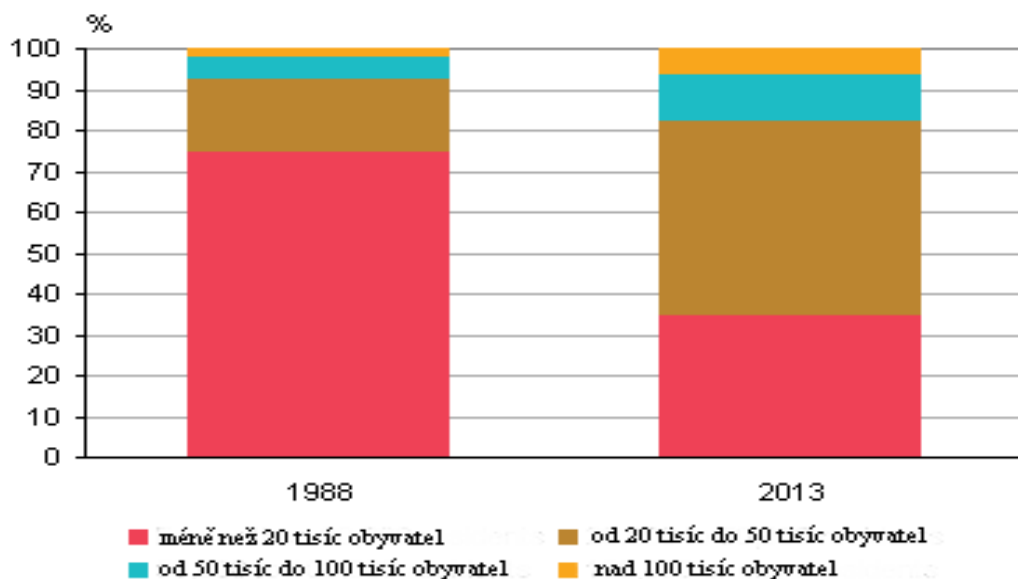

Graf 4.1 Velikostní struktura obcí ČR k 1. 1. 2011

Zdroj: <http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/pages/02-sidelni-struktura.html>.

Graf 4.2 Srovnání velikostní struktury obcí v Nizozemí v roce 1988 a 2013

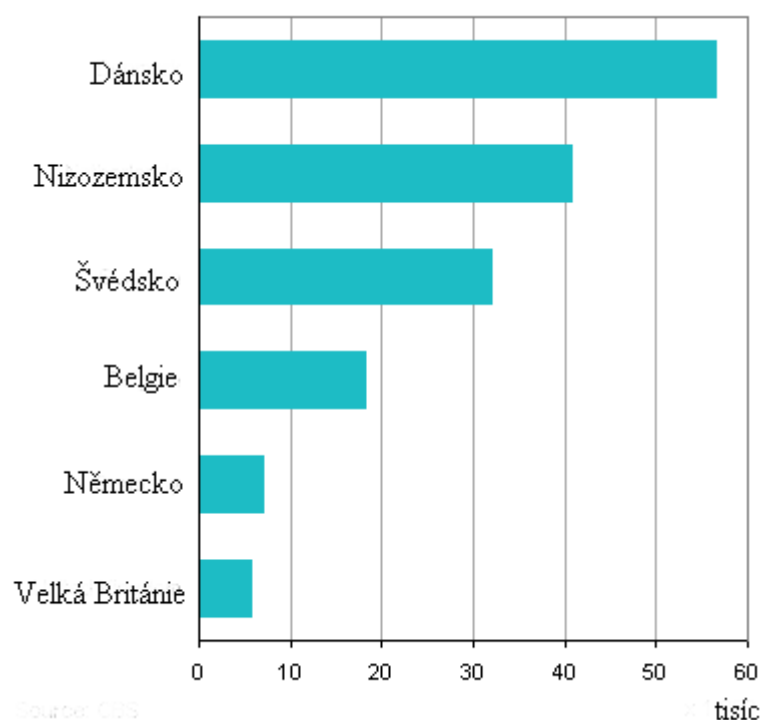
Source: CBS

Zdroj: <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/themas/dossiers/nederland-regionaal/publicaties/artikelen/archief/2013/2013-3753-wm.htm>. Vlastní úprava.

Z toho všeho plyne, že Nizozemí je velmi urbanizovaným státem, kdy obrovská část obyvatel žije ve velkých městech, na rozdíl od ČR, kde je obyvatelstvo daleko více rozmístěno do menších měst a obcí. Česká republika má ale naproti tomu větší hlavní město

Prahu s počtem obyvatel téměř 1 300 tisíc. Naproti tomu největší město a zároveň hlavní město Amsterdam má zhruba 800 tisíc obyvatel. Ale druhé největší město v ČR Brno má jen kolem 380 tisíc obyvatel, za to druhé v Nizozemí Rotterdam má přes 600 tisíc obyvatel. Z toho všeho vyplývá, že větší koncentrace obyvatelstva ČR je do hlavního města, které je považováno za centrum a hlavní řídicí středisko státu. Tuto teorii už jen potvrzuje fakt, že Praha jako město, tvoří samostatnou jednotku na úrovni kraje. Hlavní město se také řídí svým vlastním zákonem, nevztahuje se na něj zákon o obcích. Naopak v Nizozemí větší vyrovnanost v počtu obyvatel na město by mohla být přisuzována tomu, že obce jsou si zkrátka rovny, a proto panuje větší vyrovnanost v počtu obyvatel ve velkých městech. Dále žádné nizozemské město nemá žádné výsadní postavení vůči ostatním, ani hlavní město Amsterdam [7].

Graf 4.3 Srovnání průměrného počtu obyvatel na obec v některých evropských státech

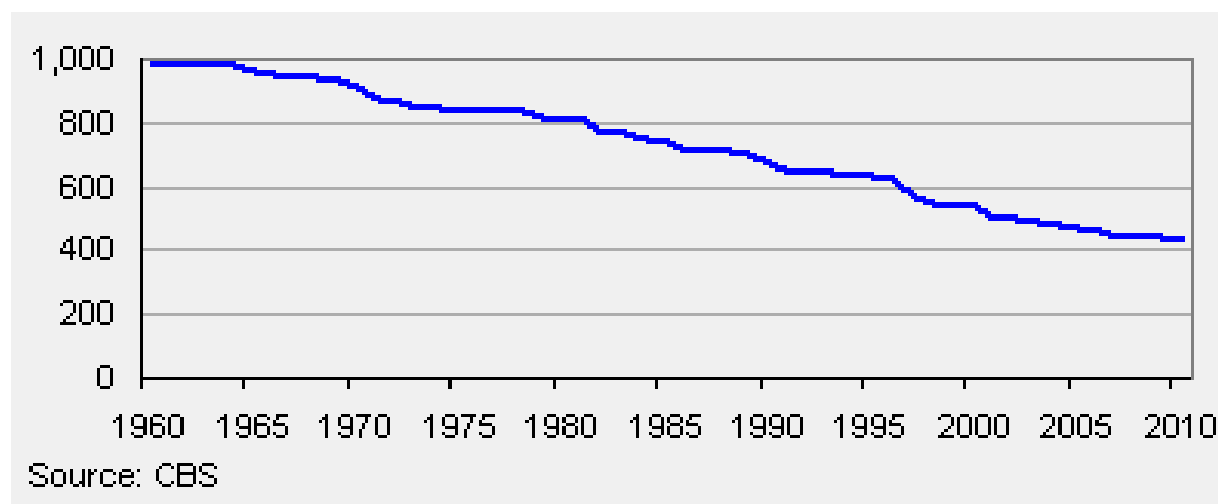

Zdroj: <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/themas/dossiers/nederland-regionaal/publicaties/artikelen/archief/2013/2013-3753-wm.htm>. Vlastní úprava.

V Nizozemí panuje už staletí snaha o co největší decentralizaci, která se projevuje zejména slučování obcí. Profil nizozemských obcí tak vypadá zpravidla tak, že často je vidět několik rozdrobených, klidně několik kilometrů vzdálených měst i vesnic, které společně tvoří jen jednu obec. Každopádně se předpokládá, že nizozemské slučování obcí dosáhlo svého maxima a neočekává se další snížení velkého počtu obcí. V České republice je to většinou

přesně naopak, kdy velmi často jednotlivě zastavěné území vytváří jednu samostatnou obec. V ČR po sametové revoluci se rozjel trend „osamostatnění“, kdy v podstatě každá malá vesnice chtěla být nezávislá a stala se obcí. Otázkou je, který z těchto dvou trendů je lepší. Obecně se má za to, že politika slučování obcí, tedy mít co nejmenší počet obcí, je zkrátka lepší. Odborníci tvrdí, že velké obce hospodaří efektivněji, jsou schopny lépe hospodařit se svými zdroji a zpravidla mají k dispozici odbornější personál, který mohou dosadit do svých obecních orgánů. Dalšími výhodami mohou být úspory z rozsahu, snižování korupce díky většímu „dohledu“ od občanů či menší zainteresovanost zájmových skupin v orgánech obcí. Navíc jak již bylo uvedeno, nejmenší obec v ČR má 18 obyvatel a zdaleka to není výjimka. Do 40 obyvatel můžeme nalézt až 28 obcí. Důležitou otázkou je, o čem taková obec na úrovni své správy může rozhodovat. Každá vesnice by zkrátka nemusela být obcí a u tak malého počtu obyvatel se zkrátka proces sloučení nabízí. Vrcholní představitelé ČR by se proto mohli inspirovat právě nizozemským modelem decentralizace. Na druhé straně je třeba dodat, že i velké obce mohou mít svou negativní stránku. Například je všeobecně známo, že volební účast je menší, čím město je větší. Dále v případě slučování obcí se zvyšuje politická a dohlížecí vzdálenost od samotných občanů [3].

Graf 4.4 Počet obcí v Nizozemí za jednotlivé roky

Zdroj: <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/themas/dossiers/nederland-regionaal/publicaties/artikelen/archief/2010/2010-3008-wm.htm>.

Tab. 4.1 Počet obcí v České republice od roku 1990

Rok	1990	1995	2000	2005	2010	2013
Počet obcí	4 100	6 232	6 251	6 248	6 250	6 253

Zdroj: http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/0201.pdf. Vlastní zpracování.

4.2. Orgány obcí

V obou zemích je model orgánů obce téměř totožný. Nejdůležitějším orgánem je zastupitelstvo obce. Zastupitelstvo je přímo voleno občany obce. Funkční období je v obou zemích stejné a to čtyři roky, jen počet zastupitelů se trochu odlišuje. Počet zastupitelů závisí na počtu obyvatel v obci. V Nizozemí je rozsah od 9 do 45 a v ČR je od 5 do 55 zastupitelů. Nizozemské a české zastupitelstvo mají téměř podobné pravomoci. Mezi nejdůležitější patří: zastupitelstvo zodpovídá za dodržování plánu rozvoje obce a za hospodaření s majetkem obce, vydává zavazující obecní vyhlášky a usnesení, volí a odvolává členy rady obce, zřizuje pomocné výbory a schvaluje rozpočet a také plány na rozvoj obce atd. České a nizozemské zastupitelstvo se liší v tom, že členem nizozemského zastupitelstva není starosta, i když zastupitelstvu předsedá. Zastupitelstvo se schází podle potřeby v obou zemích, ale v ČR minimálně jednou za 3 měsíce, v Nizozemí minimální dobu žádný zákon nestanovuje. V obou zemích jsou zastupitelská zasedání vždy veřejná a k přijetí nějakého aktu je potřeba nadpoloviční většina hlasů všech členů.

Zastupitelstva zakládají výbory, ve kterých jsou sami zastupitelé členy. Zastupitelstvo stanovuje poslání a kompetence výborů. Výjimkou jsou ale samozřejmě výbory, které musí obec stanovit povinně ze zákona. Mezi členy výboru nesmí patřit ani členové rady ani starosta. Rozeznávají se dva druhy výborů a to výbory povinné (povinně ze zákona) a nepovinné. V ČR se do povinných výborů zahrnují finanční, kontrolní a případně výbor pro národnostní menšiny. Kontrolní výbor má nejméně 3 členy a v čele výboru musí stát jeden z členů zastupitelstva. Výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady obce, dohlíží nad dodržováním právních předpisů a může plnit další inspekční úkoly, kterými ho zastupitelstvo pověří. Finanční výbor provádí kontrolu hospodaření obce. Je tedy příslušný kontrolovat, jestli majetek je použit hospodárně a účelně. Dále přezkoumává, jestli plní a dodržuje rozpočet obce [9].

Co se týče povinných výborů v Nizozemí, výbor stížností je specifickým výborem, který se zabývá zhodnocením námitek ze strany občanů obce. Další povinné výbory kontrolní komora a auditní výbor jsou blízce propojeny. Kontrolní komora svou aktivitou napomáhá

právě auditnímu výboru ohledně kontroly financí obce. Zajímavostí je, že členy těchto povinných výborů v Nizozemí nejsou zastupitelé, na rozdíl od ČR (i když zákon to výslovně nezakazuje), ale u oboru stížnosti se jedná o specializované pracovníky, kteří jsou jmenováni zastupitelstvem, a u členů kontrolního a auditního výboru se jedná o finanční znalce. Ještě je potřeba zmínit sídlištní výbor. Sídlištní výbor je vlastně iniciativou, která má za cíl být více kontaktu s občany, a co nejvíce snížit bariéru mezi tím, co si občané přejí, a co si přejí jejich zastupitelé. Členy jsou delegáti lokálního obyvatelstva, kteří námítky občanů předkládají zastupitelům. V Nizozemí mají sídlištní výbory silnou pozici. Obdobou takového výboru je v ČR osadní/místní výbor, který má stejné pravomoci.

Výkonným orgánem v ČR je rada obce a v Nizozemí se nazývá kolegium starosty a radních. Kolegium musí být v Nizozemí zavedeno vždycky, na rozdíl od ČR, kdy malé obce, které mají méně 15 zastupitelé, nemají radu obce, a tak jejich kompetence si rozdělí starosta a zastupitelstvo obce. Většinou v malých nizozemských obcích to funguje tak, že kolegium se schází zřídka a na starostu obce jsou uvaleny větší pravomoci, než je tomu tak ve velkých obcích. Dokonce členové kolegia obce pracují v malých obcích jen na částečný úvazek. Rozdíl mezi výkonným orgánem v ČR a Nizozemí je hlavně ten, že v ČR starosta je členem rady obce, ale nizozemský starosta stojí samostatně v kolegiu. Dále v ČR je uzákoněno, že členové rady obce musí být v lichém počtu, v rozpětí 5 až 11 členů a nesmí převýšit jednu třetinu členů zastupitelstva obce. Rozpětí nizozemských radních je 2 až 9 počet nesmí přesáhnout dvacet procent počtu všech zastupitelů obce, lichý počet radních ale zákon neurčuje. V obou zemích mezi hlavní obecné funkce výkonného orgánu patří vykonávat vůli zastupitelstva a v podstatě zabezpečovat hlavní činnost obce. Takže rada připravuje podklady pro projednání zastupitelstva, po schválení vyhlášek zastupitelstvem provádí jejich výkon, zajišťuje hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, obecně přijímá organizační řád obce, může založit jako své poradní orgány komise, spravuje účetnictví obce atd.

V Nizozemí na rozdíl od ČR funguje u orgánů obce tzv. dualismus. To znamená, že když například je radním zvolen zastupitel, musí se vzdát svého postu zastupitele. Dualismus také určuje přesně vymezené pravomoci, které má zastupitelstvo, a které má výkonný orgán. Dále volba radních, jak je tomu pravidlem, úměrně zobrazuje povolebních výsledky voleb do zastupitelstva. Jestliže dojde k rozpuštění kolegia, nové volby nejsou vypsané, jen zastupitelstvo zvolí nový tým radních. Výkonný orgán tak je zodpovědný zastupitelstvu obce.

Dalším orgánem obce je starosta. Starosta shodně v obou zemích zasedá v orgánech zastupitelstva a exekutivy. Avšak v Nizozemí nepatří mezi členy zastupitelstva (i když se jednání účastní), na rozdíl od ČR, kde je přímo členem. Starosta v Nizozemí je tedy členem jen výkonného orgánu (kolegium), a jinak stojí jako samostatný oddělený orgán. Z toho už vyplývá další důležitý rozdíl, a to že nizozemští starostové nejsou nijak odpovědní zastupitelstvu obce ve své činnosti a není možné být zastupitelstvem odvolán. Dalším důležitým rozdílem je, že starostové v Nizozemí nejsou zvoleni, ale jsou jmenováni vládou ve jménu panovníka na 6 let. Dříve orgány obce neměly téměř žádné právo zasáhnout do jmenování starostů své obce, dnes je ovšem už situace trochu jiná. Zastupitelstvo vytváří speciální tzv. konfidenční výbor, který napomáhá vládě vybrat správného kandidáta, tím že charakterizuje, jakou by měl mít starosta kvalifikaci (úroveň vzdělání, dosažené zkušenosti). Provinční guvernér na základě těchto charakteristik vyhlásí výběrové řízení. Uchazeči jsou pozváni na pohovor před konfidenční výbor, který pak navrhne někoho z uchazečů na místo starosty. Vláda ovšem nemá povinnost návrh schválit, i když v poslední době se tak většinou už stává. Další zajímavostí je, že za nepřítomnosti starosty, je starosta zastoupen místostarostou, kterého si ovšem zastupitelstvo zvolí samo.

I když tedy obce získaly určité právo rozhodovat o jmenování svých starostů, stejně poslední a rozhodující slovo má vláda, a tak se zde vynořuje otázka, zda není tento systém pouze zastaralou tradicí, která kazí dojem demokratického státu a také trochu oslabuje úsilí o co největší decentralizaci země (větší pravomoci obcím). Zastánci tohoto systému argumentují, že díky jmenování se shora, se starostou většinou stává nestranná osoba, která není ovlivněna výsledky voleb do zastupitelstva, a může tak profesionálně a místní politikou neovlivňován, vykonávat svou funkci. Oponenti ale tvrdí, že starostou se tak může stát (a často se stává) osoba, která například v dané obci nikdy nebyla. Díky tomu může být starosta méně zainteresován do dění obce či občané nemusí mít kvůli tomu důvěru ve svého starostu.

V obou zemích jsou pravomoci starostů částečně odlišné. Starostové obcí v ČR nedisponují samostatně velkými pravomocemi zasahovat do zastupitelstvem schválených vyhlášek, naopak nizozemští starostové mají širší kompetence ve smyslu právní kontroly (jestli jsou v souladu s vyššími právními předpisy) nad schvalováním obecních vyhlášek. Jestli se starosta vyjádří, že nějaká vyhláška je v přímém rozporu se zákony, uvědomí tak Ministerstvo vnitra a vláda pak má pravomoc vyhlášku případně zrušit. Dále nizozemský starosta rozhoduje v úseku své samostatné působnosti o věcech týkající se veřejného pořádku

obce např. povolování veřejných demonstrací.

Obecní úřad v obou zemích se stará o administrativní záležitosti obce, je to takový pomocný orgán zastupitelstva a exekutivy. Obecní úřad v českých podmínkách tvoří starosta, místostarosta/místostarostové, tajemník (jeli tato funkce zřízena) a zaměstnanci obecního úřadu. Nizozemský obecní úřad tvoří obecní sekretář a zaměstnanci obce. V Nizozemí je v čele obecního úřadu právě obecní sekretář, v ČR je jím starosta. Obecní sekretář je volen kolegiem a v podstatě se stará o úkoly, které mu určí právě kolegium, dá se říci, že je takovým zprostředkovatelem mezi kolegiem a jednotlivým odbory úřady. Obecní sekretář je dále přítomen na zasedání kolegia, a dokonce spolu s nimi podepisuje schválené vyhlášky. Působí i jako tzv. manažer obce, neboť přímo zaměstnává zaměstnance úřadu. Obecní úřady jak v Nizozemí, tak v ČR zřizují své odbory. V Nizozemí jsou časté odbory jako odbor dopravy, sociálních služeb, sociálního zabezpečení, územního plánování a rozvoje atd. Vedoucí postavení v nizozemských odborech mají manažeři, kteří jsou zvoleni kolegiem v součinnosti s obecním sekretářem. Co se týče zaměstnanců obecního úřadu, ti jsou ohodnoceni na základě meritního systému. To znamená, že jsou oceněni na základě pracovního výkonu a osobního ohodnocení. To samé platí u kariérního postupu. Vyhláška Ministerstva vnitra sice stanovuje základní výši úřednické mzdy pro určitou pozici, ale obecní sekretář má právo udělovat svým zaměstnancům příplatky a odměny za dobrý pracovní výkon. Tímto systémem si nizozemské obce slibují zlepšení pracovních výkonů na úřadech či prostě celkové zlepšení veřejné správy [11].

Ještě je třeba zmínit ještě jeden speciální orgán, který ovšem je na obecních orgánech nezávislý, a tím je místní ombudsman. V českých podmínkách se vyskytuje veřejný ochránce práv (ombudsman) jen na národní úrovni pro celou republiku, ale v Nizozemí jsou kromě jednoho národního i místní ombudsmani, jejichž působnost má regionální charakter (zpravidla zahrnuje více obcí). Ombudsmani vyhodnocují námitky občanů na obecní orgány, upozorňují na správní chyby či prostě v podstatě chrání občany, kteří se domnívají, že jsou zkráceni na svých zákonně zaručených právech [20].

Co se týče hlavního města a ostatních statutárních měst, ty jsou v ČR rozděleny na městské obvody se svými volenými orgány. V ČR se vyskytuje 8 takových měst a v Nizozemí pouze dvě. Amsterdam se 7 a Rotterdam se 14 obvody, které mají tedy své zastupitelstvo, starostu, radní i svůj úřad, a nakládají se svým vlastním rozpočtem.

4.3 Působnost obcí

Obce v ČR vykonávají působnost jak samostatnou tak přenesenou. U nizozemských obcí je to složitější, obce mají také svou samostatnou působnost, ale dále je rozlišována tzv. sdílená působnost, která je založena v podstatě na diskuzi a na uzavření jakéhosi kompromisu mezi národní, regionální a obecní úrovní. Ovšem sdílená působnost má v podstatě v Nizozemí 3 druhy, z nichž jeden druh je vlastně podobný české přenesené působnosti. Jak již bylo řečeno, v Nizozemí panuje už dlouhá léta snaha o co největší decentralizaci, takže pravomoci obecní samosprávy značně zesílily, a tak v podstatě orgány národní či regionální úrovně spíše preventivně dohlíží na obce. Přesto, ale je hlavně potřeba zmínit, že stále mají silné kompetence zásadně ovlivňovat rozpočty obcí, takovou kompetenci v ČR nenajdeme. Dále prvky intenzivní decentralizace se objevují v přidělování dotací, kdy se přešlo od účelových státních dotací k neúčelovým. Nyní bude podrobněji rozebrána obojí působnost v obou zemích a rozdíly mezi nimi.

Samospráva tedy znamená, že obce mají kompetence, které využívají, bez ohledu aby byly ovlivňovány jinými vyššími orgány státní správy. Ovšem samozřejmě obce musí dodržovat právní předpisy vyšší právní síly, ale nemusí se ve své samostatné působnosti nechat ovlivňovat případnými pokyny jak z orgánů národní (vláda, ministerstva), tak regionální (provincie) úrovně. Z orgánů obce v obou zemích o samostatné působnosti jasně rozhoduje nejvyšší orgán a tím je zastupitelstvo, které vymezuje hlavní směr a politiku obce. V českých podmínkách jsou v samostatné působnosti obcí hlavně oblasti jako například: bydlení, ochrana zdraví, doprava, vzdělávání (školy), kulturní rozvoj, veřejný pořádek atd. Nizozemské obce se v tom od českých moc neliší a zejména mají samostatnou rozhodovací pravomoc v těchto oblastech: kultury (obce mohou zakládat a provozovat divadla, muzea, knihovny atd.), rozvoje lokálního podnikání (pomáhá podpořit podnikatelskou činnost v obci například sazbou místních daní), aktivní politiky zaměstnanosti (obce pomáhají nezaměstnaným občanům najít práci či ji sami poskytnou), dopravy (údržba a nová výstavba lokálních komunikací) a cestovního ruchu. Spravování místní daní patří také do samostatné působnosti obcí, i když provincie mají právo dohlížet nad tímto financováním.

Co se týče přenesené působnosti v ČR, tak v podstatě obce provádí politiku, kterou na ni převedl stát a jiné vyšší orgány a obec nemohou tuto politiku nijak ovlivnit. V Nizozemí je tomu tedy jinak, existuje zde sdílená působnost, která dává obcím daleko větší kompetence vybočovat od státní politiky. Jak bylo dříve v této kapitole uvedeno, sdílená působnost v Nizozemí je rozčleněna do tří druhů. První druh tzv. mechanistický mluví o tom, že obce

v tomto druhu působnosti nemají žádné pravomoci v tom, co jim nařídí stát vykonat a dá se říci, že tento druh je totožný s českou přenesenou působností. Druhým typem sdílené působnosti je typ tzv. administrativní, kde jsou hranice nařízení vlády méně striktní. Posledním typem je tzv. politický typ, který stanovuje pouze elementární rysy státní politiky a obcím dává daleko větší možnosti, jak tuto politiku přijmout. První typ pojednává o činnostech, které musí být převzaty plošně každým občanem, a nelze zde mít rozdíly. Může se jednat například o vyhotovování občanských průkazů, o tom jak vést jednotně záznamy u matričních úřadů či i jiných úřadů, o vydávání nezaměstnaneckých či sociálních dávek atd. Do zbylých dvou druhů sdílené působnosti patří: územní plánování (obce tvoří územní plány svého území, které však spadají pod provinční kontrolu a také musí splňovat podmínky vládní politiky), veřejné bydlení (kvůli velké hustotě obyvatelstva je oblast veřejného bydlení značně pod veřejnou správou), životní prostředí (například co se týče odpadového hospodářství, to musí splňovat kritéria vládní politiky), školství (obce zakládají a spravují veřejné školy, ale samozřejmě podléhají kontrole od ministerstva školství), politika zaměstnanosti (zodpovědnost je spíše v rukou obcí, ale vláda musí například dohlížet na to, aby nebyla brána pracovní příležitost ohroženým skupinám osob), zdravotní a sociální péče (zde působí nejrozšířenější forma sdílené působnosti). Další oblast, která se týká posledních dvou druhů působnosti, je bezpečnost a veřejný pořádek. V ČR mohou obce spravovat svou vlastní obecní policii, v Nizozemí taková místní policie neexistuje. Existuje 25 regionů bezpečnosti, které jsou pod správou 25 starostů největších obcí, takže všechny úrovně musí vzájemně kooperovat v těchto bezpečnostních regionech, aby byl udržen pořádek a nenastal chaos. Bezpečnostní regiony se týkají nejen policie, ale také hasičských sborů a záchranných složek [1].

Co se týká vzájemné spolupráce mezi obcemi, tak ta má v Nizozemí silné postavení. Menší obce často spolu například sdílejí zdravotní či sociální zařízení, nebo dokonce administrativní činnosti obecního úřadu. Dále obvykle obce spolupracují na úseku ekonomického rozvoje či veřejného bydlení atd. Důležité je, že nizozemské obce mohou vzájemně spolupracovat v záležitostech jak samosprávy, tak i sdílené působnosti. Na rozdíl od ČR, kde obce mohou jen v rámci samostatné působnosti (výkon přenesené působnosti pro jiné obce je upraven zákony).

Nejznámější obecní spolupráce v Nizozemí se nazývá tzv. Plus regiony. Jedná se o 8 městských regionů převážně v silně urbanizovaných oblastech. Plus regiony mají svou vlastní soustavu orgánů, ve kterých vystupují jako hlavní aktéři vybraní zástupci

obcí, kteří byli zvoleni svými zastupitelstvy. Členské obce spolupracují spolu zejména v ekonomických oblastech, v oblasti dopravy (regionální doprava) a ve věcech veřejného bydlení atd. Plus regiony jsou dokonce pod drobnohledem provincií daleko více než jen samotné obce, kvůli tomu že pro provinční orgány je daleko snadnější sledovat společnou správu než správu každé obce zvlášť. Provinční orgány dokonce i můžou „nařídít“ obcím, aby se staly členy Plus regionu, tato pravomoc se ocitá často pod palbou kritiky. V ČR jsou nejvýznamnějším uskupením obcí dobrovolné svazky obcí, kde jich můžeme najít až kolem 800. Hlavní impulsem pro vytvoření těchto svazků jsou hlavně finanční důvody, neboť svazky obcí mají větší možnost získat dotace z Evropské unie. České svazky obcí koordinují činnosti ve sféře zdravotnictví, sociálních péčí, školství, ochrany životního prostředí, dopravní infrastruktury, správě majetku atd. Svazky obcí jsou právnické osoby, které obhospodařují svůj majetek získaný vkladem členskými obcemi, ale majetek zůstává ve vlastnictví dané obce. Svazky obcí mají své orgány a s majetkem obcí mohou manipulovat jen v rámci majetkových práv, které na ně byly přeneseny. Svazek také má svůj vlastní rozpočet, podle kterého hospodáří.

Jinou formou spolupráce mezi obcemi je utvořením asociace obcí, která funguje jako tzv. mezičlánek v komunikaci mezi místními samosprávami a vyššími představiteli veřejné moci. Nejvýznamnější asociací v Nizozemí je Asociace nizozemských municipalit, která sdružuje všech 403 obcí. Asociace funguje od roku 1912 a má významné postavení; např. představitelé vyšší právní moci berou často ohled právě na vyjádření asociace, předtím než zákon je přijat. Asociace také působí jako znalecký orgán, který napomáhá v činnosti místních samospráv, a také například pořádá různé akce např. za účelem vzdělání úředníků obce. Další významnou úlohou nizozemské asociace je tvorba vzorů obecně závazných vyhlášek a nařízení pro obce. Jejím obecným cílem je ještě více decentralizovat činnosti, hlavně v oblastech fiskální politiky a také v oblasti dozoru státních orgánů. V ČR neexistuje asociace, která by sdružovala všechny obce, tak jak je tomu v Nizozemí, působí zde několik významnějších jako Svaz měst a obcí (seskupuje čtyřicet procent obcí), Sdružení místních samospráv nebo Spolek pro obnovu venkova. Síla českých asociací obcí není tak značná jako v případě nizozemské asociace, neboť roztržitost obcí mezi různé asociace zrovna nepřihrává lepší komunikaci mezi obcemi a orgány vyšší veřejné moci [11].

4.4 Rozpočet a financování obcí

4.4.1 Rozpočet obcí

Rozpočet je v obou zemích obligatorním prvkem, pomocí něhož je vytvořen finanční plán obce. Jeho forma a proces schvalování se velmi odlišuje v obou zemích. Nizozemské obce musí podle zákona vytvořit střednědobý rozpočet ve formě strategického plánu a rozpočtového výhledu obce. Podrobně je popsán především následující rok, ale musí být zobrazen plán i na další roky. Obecní rozpočet je sestaven na čtyři roky a jeho forma je upravována a schvalována vyhláškou ministerstva financí: o rozpočtu a účetnictví obcí a provincií. Rozpočet má několik oddílů. První oddíl obsahuje údaje o zhodnocení vývoje minulého období, jsou zde zobrazeny návrhy významných investic a také hlavní cíle obce v tomto krátkodobém časovém horizontu. Nejpodstatnějším dílem je druhý díl, který tvoří programy. Jsou zde uvedeny programy pro jednotlivé části správy a také určité výsledky, kterých by obec měla dosáhnout. Jednotlivé programy obsahují výkonové indikátory, jejich požadované cílové hodnoty pro dané roky a také by měly obsahovat hodnoty indikátorů z let minulých. Třetí díl zahrnuje údaje o investicích v jejich časovém horizontu, o lokálních daních a o propojených organizacích (např. o svazcích, o příspěvkových organizacích zřízenými obcemi). V poslední části jsou uvedeny celkové finanční přehledy (příjmy a výdaje na jednotlivé programy, finanční krytí, rezervy, fondy). Tato část také obsahuje zahajovací rozvahu a případné přílohy k rozpočtu [23].

České obce vytvářejí rozpočet na jeden rok, který je druhově rozdělen podle rozpočtové skladby a rozpočtového krátkodobého výhledu (na 2 až 5 let). Povinné sestavování rozpočtového výhledu je sice uvedeno v zákoně, ale v podstatě je jen formálního charakteru v českých podmínkách. Obecní rozpočet je členěn podle rozpočtové skladby, což je sjednaný standard, který člení příjmy a výdaje podle jejich druhu a také účelu. Položkami rozpočtové skladby na straně příjmů jsou daňové, nedaňové, kapitálové příjmy a přijaté dotace. Na straně výdajové jsou položkami běžné a kapitálové výdaje. Co se týče rozdílů mezi nizozemskou a českou formou rozpočtu, tak celkově se dá říci, že rozpočet nizozemský a českých obcí se podstatně liší svou formou. Nizozemské obce mají povinnost detailně sestavovat rozpočet na 4 roky, české obce jen na jeden rok. V rozpočtové skladbě obou zemí se také dají nalézt podstatné rozdíly (například rozpočty v ČR například neobsahují údaje o fondech obcí, na rozdíl od Nizozemí, kde musí být uvedeny) [4].

4.4.2 Schvalovací proces rozpočtu

Český rozpočtový proces má několik etap a stejně je tomu i v Nizozemí. Prvotní podobu rozpočtu nizozemské obce připraví finanční odbor obecního úřadu. Rozpočet by měl navazovat na předešlý rok, měl by už také obsahovat různé ekonomické a finanční analýzy a hodnotit míru plánovaných finančních cílů. Velký podíl příjmů obcí v Nizozemí je tvořen dotacemi ze státního rozpočtu, a proto je důležité znát jejich výši co nejdříve. Nizozemské ministerstvo financí tuto informaci zpravidla poskytuje nejpozději do 1. 7. každého roku. Kontrolní komora obce by měla odsouhlasit postoupení rozpočtu zastupitelstvu, který ho během října či na začátku listopadu schválí. Do 15. listopadu musí být schválený rozpočet poslán provinční exekutivě, která by ho měla potvrdit. Jestliže exekutiva zjistí nedostatky či rozpory, které jsou proti veřejnému zájmu, smí do rozpočtu zasáhnout a měnit ho, to vše ale by mělo probíhat ve spolupráci s orgány obce. I když případné zásahy provinčního orgánu mohou rozpočtový proces zpomalit, v nizozemských obcích je běžně rozpočet schválen před začátkem rozpočtového roku [13].

V českých obcích obvykle připraví návrh rozpočtu také finanční odbor, který jej následně posílá radě obce, která může učinit pozměňovací návrhy. Dotace jsou, stejně jako v případě nizozemských obcí, důležitým příjmem obecních rozpočtů. V ČR se běžně stává, že se obce dozví výši dotaci později, na konci předchozího rozpočtového roku, z důvodů delšího schvalování státního rozpočtu, a tak obce musí zpracovat zatím rozpočtové provizorium, do doby než bude schválen řádný rozpočet. Obec dále musí návrh rozpočtu nechat zveřejnit na 15 dní, za účelem, aby se obyvatelé obce mohli případně k návrhu vyjadřovat a to buď písemně, nebo ústně na zasedání zastupitelstva. O jeho konečné podobě a následném schválení rozpočtu rozhoduje zastupitelstvo obce. Na rozdíl od nizozemských obcí, není potřeba při schvalování rozpočtu získat souhlas se shora, obce si sami schvalují rozpočet i závěrečný účet ve své samostatné působnosti. Odsouhlasený rozpočet musí být vyvěšen na úřední desce obecního úřadu [4].

Co se týče kontroly, jestli se hospodaří podle schváleného rozpočtu, tak ta je zajišťována v Nizozemí v podstatě veškerými orgány obcí, a seshora provádí dohled provincie ve veřejném zájmu. Obec má povinnost zpracovat zprávu každé čtvrtletí o dosavadním naplnění rozpočtu a posílá ji provinční exekutivě. Provinční orgán by mohl znovu zasáhnout, pokud by byly zjištěny rozpory. Dále na konci každé roku je zpracována závěrečná zpráva se závěrečným účtem obce, která musí být schválena jak zastupitelstvem obce, tak i provincií [13].

Naopak v ČR neprobíhá tak důsledná kontrola hospodaření jako je tomu v Nizozemí. Stát vyžaduje, aby každá obec povinně zřídila kontrolní a finanční výbor, čím je v podstatě zajišťována vnitřní kontrola. Na druhé straně vnější kontrola (státní kontrola) je většinou zajišťována kompetentními finančními orgány, které sledují příjmy financí od obcí do státního rozpočtu nebo státních fondů. Obce dále mají povinnost si nechat přezkoumat hospodaření obce na konci rozpočtového roku buď od krajského úřadu, nebo od soukromého auditora. Často ale jde jen o kontrolu, zda se hospodaří v souladu se zákony a zda závěrečný účet a další výkazy jsou v souladu se skutečnými hodnotami. Možná rizika, která by mohla nastat, na ty se pouze upozorní.

Hlavní rozdíl ve schvalovacím procesu rozpočtu mezi ČR a Nizozemskem je zejména v tom, že nizozemská provinční exekutiva má právo zasahovat do rozpočtu obcí, pokud se jim něco nelíbí. Na rozdíl od ČR, kde tuto pravomoc krajů schvalovat rozpočty obcí před schválením nenajdeme. Pokud jde o kontrolu během roku či na konci rozpočtového roku, v Nizozemí se provádí pečlivá kontrola hospodaření, kdy každý čtvrtrok se posílá provinční exekutivě zpráva o dosavadním hospodaření, toto pravidlo v ČR rovněž neexistuje. Ale závěrečný účet na konci rozpočtového období musí být zkontrolován příslušnými orgány v obou zemích. Přestože nizozemské orgány provádí tedy pečlivou kontrolu obecního hospodaření, zadluženost obcí je zde stále velmi vysoká, jako v případě ČR, kde zadluženost obcí stále stoupá. Nicméně díky důslednější kontrolní politice se riziko nekontrolovaného zadlužení snižuje a dochází k lepší efektivitě hospodaření, na rozdíl od ČR, kde obce jsou v tomto směru pozadu a desítky obcí podle průzkumů se pohybují na hraně bankrotu [4].

4.4.3 Příjmy rozpočtu obcí

Jak v ČR, tak v Nizozemí se příjmy rozpočtu obcí mohou rozdělit na příjmy z dotací, příjmy z daní, nedaňové příjmy a kapitálové příjmy. V obou zemích je také podobný styl financování obcí, který je v rukou centrální vlády, která především stanovuje pravidla daňového systému. V Nizozemí je nejvýznamnějším příjmem obcí příjem z dotací ze SR, kde panuje trend zvyšování neúčelových dotací na úkor účelových dotací. V ČR je nejpodstatnějším příjmem příjem daňový, který je rozdělen na základě sdílení (sdílené daně) mezi státním rozpočtem, krajem a obcemi, a na základě přidělení (svěřené daně). Přerozdělení dotací a příjmů z daní mezi obce je v Nizozemí založeno na spravedlivějším základě, když jsou brány v potaz lokální potřeby obce a třeba velikost nabízených služeb, které nejsou na české straně zohledňovány. Daňová nezávislost obcí jak v Nizozemí, tak v ČR je

malá, i když může být řečeno, že v Nizozemí je přece jen větší. Nedaňové a kapitálové příjmy mají také samozřejmě důležitou úlohu v obou zemích. Podíl těchto příjmů je vyšší u nizozemských obcí, ale to je zejména dáno tím, že jsou zde započítány příjmy z evropských fondů, které jsou v ČR zahrnuty do příjmů z dotací. Zajímavostí je, že celkově se příjmy obcí v Nizozemí neustále zvyšují navzdory nejisté ekonomické situace v řadě zemí, třeba v Evropě, důvodem je především decentralizační politika vlády. Naopak v ČR jsou spíše příjmy konstantní či se snižují. Nyní budou podrobněji rozebrány a srovnány jednotlivé druhy příjmů v obou zemích

Nejdůležitějším zdrojem finančních prostředků pro obce jsou v Nizozemí tedy dotace. Nizozemský systém správy, jak již bylo uvedeno, je založen na společné vládě či na kooperaci, a v rámci tohoto systému bylo rozhodnuto, že bude nejlepší, když centrální vláda bude přerozdělovat veřejné příjmy mezi jednotlivé obce. O přerozdělování se stará Rada pro finanční vztahy, ve které usedají ministr vnitra a financí, představitel provincie a zástupci asociace obcí. Cílem dialogu v této Radě je vymezit, jak určovat a upravovat kritéria pro přerozdělování dotací. Dotace mohou být rozděleny stejně jako v ČR na buď účelové, nebo neúčelové. V důsledku decentralizace dochází ke zvyšování neúčelových na úkor účelových dotací. Peněžní prostředky pro neúčelové dotace jsou čerpány z Fondu obcí, které jsou přerozděleny na základě přibližně šedesáti měřítek (kritérií). Cílem takového podrobného třídění je, aby byly prostředky co možná nejefektivněji a spravedlivě přerozděleny. Mezi některé položky, které určují přerozdělení, patří například: počet obyvatel, velikost území, velikost vodních ploch, velikost historického centra, množství domů, příjmová a věková skladba obyvatel atd. Finanční prostředky navíc mimo vymezený rámec dostávají z Fondu čtyři města s největší rozlohou a také drobné obce na Fríských ostrovech. Pokud nějaká obec má finanční problémy, může se obrátit na Radu a získat speciální jednorázovou finanční pomoc z Fondu. Obec je pak samozřejmě pod více striktním dohledem orgánů provincie [12].

Dotace obcím jsou druhou největší položkou příjmů pro obce v ČR. Obcím jsou téměř výhradně poskytovány jen dotace účelové. Tyto účelové dotace jsou jim zejména poskytovány na pokrytí výkonů přenesené působnosti, kterou na ně převedl stát (často bývají nedostatečné hlavně u menších obcí). Obcím jsou vypláceny účelové dotace běžné (např. dávky nezaměstnanosti, na podporu rozvoje vzdělávacích zařízení) a kapitálové/investiční (např. na financování různých projektů státu). Mezi stinnou stránku účelových dotací může být řazeno to, že se jedná v podstatě o takové nařízení ze strany státu a obcím nezbývá nic jiného

než se kritériím přizpůsobit, jinak se jich finanční prostředky nebudou týkat. Dále účelové dotace bývají často nepřehledné, to znamená, že obvykle chybí jasná pravidla pro jejich použití a v případě nesplnění kritérií pro použití, musejí se vracet. Přesun na dotování neúčelovými dotacemi, jak je tomu v Nizozemí, by mohl být správným řešením ke zlepšení efektivnosti správy obcí, neboť jen obce znají nejlépe místní podmínky, a tak by měly vědět, kam nejvhodněji by měly přijít přijaté finanční prostředky z dotací; plošné rozdělování finančních prostředků není příliš racionální. Přesto poskytování neúčelových dotací, by mělo přesto splňovat nějaké předpoklady, jak například, že budou stanovené nějaké standarty (aby nebyly například dotovány velmi dobře vybavené obce) a měla by být také prováděna důkladná kontrola výkonových ukazatelů. Co se týče poměru dotací k ostatním příjmům obce, tak v Nizozemí tvoří dotace více než třetinu všech příjmů obcí, v ČR dotace tvoří přibližně jednu třetinu.

Daňové příjmy jsou největší položkou příjmů pro rozpočty obcí v ČR, mohou se podílet až z 60 % na celkových příjmech. Obce nemají téměř žádnou možnost ovlivňovat výši daní, dá se říci, že mají velmi malou daňovou nezávislost. Ministerstvo financí rozhoduje o tom, kolik % z daňových příjmů dostanou obce. V ČR existují dva druhy příjmů z daní pro obce: daně svěřené (výnos jde přímo do obecního rozpočtu) a sdílené daně (celostátní výnos z těchto daní je procentuálně přerozdělen mezi více veřejných subjektů - státní rozpočet, kraje, obce). Významnější je sdílená daň, která obcím poskytuje největší finanční příjem. Momentálně je mezi rozpočty obcí přerozděleno 21,4 % z celostátního výnosu této daně. Tento příjem je přerozdělen mezi jednotlivé obce na základě tří kritérií: rozlohy katastrálního území obce, počtu obyvatel obce a násobku postupných přechodů. Mezi svěřené daně patří: daň z nemovitosti, daň z příjmu fyzických osob z podnikání, které mají na území obce trvalé bydliště, daň z příjmu právnických osob, jsou-li poplatníky obce. Naopak mezi sdílené daně patří: daň z přidané hodnoty, daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti, daň z příjmu právnických osob a část daně z příjmu fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti. U sdílených daní je často obcemi kritizován fakt, že přerozdělení této daně zohledňuje pouze tři kritéria, a některým se ta zdá způsob stanovení nespravedlivý. Navíc čtyři největší města získávají větší podíl z těchto daní podle jim uděleného speciální koeficientu, což se zdá být nespravedlivé. České obce mají, dá se říci, jen v jedné oblasti daňovou autonomii a tou je oblast místních poplatků. O zavedení místních poplatků či o jejich výši rozhoduje jen sama obec. Poplatky jsou jiným typem než daně, ale zahrnují se také do daňových příjmů [4].

Koncepce sdílených a svěřených daní jako taková v Nizozemí neexistuje. Z celkového výběru daní jsou výnosy procentuálně rozděleny, tak že 92 % výnosů jde do státního rozpočtu, 3 % pro provincie a 5 % zbývá pro obce. Dále mezi místní daně obcí, které jsou daňovými příjmy jen obce, patří: daň z nemovitosti, daň z parkování, daň z turistů, daň z využívání veřejného prostranství, daň ze psů, daň z druhých domovů a daň z umístění reklamy. Je patrné, že jsou zde zahrnuty vlastně i poplatky, které jsou v ČR považovány za místní poplatky. Nizozemské obce si na rozdíl od těch českých mohou samy určovat daňovou sazbu pro daň z nemovitostí. Daň z nemovitosti v Nizozemí je v podstatě dvoj daň: daň se platí za vlastnictví nemovitosti a také za její užívání. Výměra daně závisí na hodnotě nemovitosti, která musí být povinně oceněna každé čtyři roky. Díky tomuto rozdílu v určování daní z nemovitosti, se dá tedy říci, že i když obce v obou zemích mají malou daňovou autonomii, tak nizozemské obce mají přece jenom větší, díky tomu, že si právě každá obec určuje sama daňovou sazbu na daň z nemovitosti na svém území obce. Stejně jako v případě ČR jsou v Nizozemí pevně stanoveny sazby pro správní poplatky. Nizozemská obec nesmí s prostředky získanými ze správních poplatků svévolně manipulovat, ale musí je použít na správu té služby, která je se správními poplatky spojena. Dále je možné si povšimnout v rozdílu mezi druhem poplatku, například v ČR je poplatek za svoz a zpracování odpadu místní poplatek, na rozdíl od Nizozemí, kde je brán naopak jak správní poplatek [18].

Posledními položkami příjmů českých obcí jsou nedaňové příjmy a kapitálové příjmy. Nedaňovými příjmy se rozumí například: příjmy z vlastní podnikatelské činnosti (příjmy z pronájmu majetku či příjmy z prodeje zboží), přijaté sankční platby, příjmy z prodeje nekapitálového majetku, přijaté úroky a přijaté splátky půjčených prostředků. Na rozdíl od jiných příjmů, výši těchto příjmů obec může svévolně ovlivňovat svou podnikatelskou činností a závisí jen na obci, jak bude hospodařit. Mezi kapitálové příjmy se řadí: příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, přijaté příspěvky či dary, příjmy z prodeje majetkových podílů či akcií. Tyto příjmy jsou většinou pro obec jednorázovým či nepravidelným příjmem [4].

Samozřejmě tyto dva druhy příjmů obcí jsou důležitým příjmem i pro nizozemské obce. Nizozemské obce mají hlavně velké příjmy z pronájmu obecních bytů a také z pronájmu značných zemědělských pozemků, které vlastní. Nemalé příjmy mají také obce z uživatelských poplatků za poskytnutí veřejných služeb a také další prostředky získávají privatizací, prodejem obecního majetku. Nutné je taky zmínit, že do těchto příjmů se započítají i příjmy z evropských fondů (na rozdíl od ČR, kde patří do příjmů z dotací), tak

proto celková procentuální výše podílu na celkových příjmech je přibližně dvojnásobná než je tomu v ČR, na rozdíl od ČR, kde patří do příjmů z dotací. Celkově se tedy tyto ostatní příjmy podílí z 30 % na všech příjmech nizozemských obcí, kdežto v ČR je to asi 15 % [18].

4.4.4 Výdaje rozpočtu obcí

Výdaje obecních rozpočtů se v obou zemích kvalifikují podle hospodářských odvětví, a tak poskytují informaci o tom, kolik peněžních prostředků bylo použito na každý druh odvětví. Dále se většinou uvádí přesný účel výdaje a také z jakých příjmů byl daný výdaj realizován. Výdaje se také dají rozdělit na výdaje běžné a kapitálové. Běžné výdaje jsou výdaje obce na provozní (převážně nezbytné) činnosti obce např. výplaty zaměstnancům, placení za dodávku energie, paliv, vody a jiných služeb atd. Kapitálové výdaje mohou být výdaje třeba na dlouhodobé investiční projekty obce např. vybudování dopravní infrastruktury v obci. Může se také jednat o poskytnutí finančních prostředků na nějakou podnikatelskou činnost v obci nebo může jít o splácení úvěru či půjček, které musí být zaplacený obcí. Podle odvětvového třídění jsou výdaje rozděleny do těchto kategorií: zemědělství a lesní hospodářství, průmysl a ostatní odvětví (např. správa silničních komunikací, odpadních vod, pitné vody), služby pro obyvatele (např. správa škol, kultura, bydlení), sociální věci, bezpečnost a všeobecná veřejná správa [4].

Celkově nizozemské obce vydávají mnohem více finančních prostředků než je tomu v ČR. Tento fakt je způsobený především růstem decentralizace směrem k obcím, které mají na starosti více a více správních úkolů, které na ně přenesl stát. Nejvíce v obou zemích je vydáváno na oblast služby pro obyvatelstvo, v nizozemských obcích se podíl procentuálně pohybuje až nad 50 %, v ČR kolem 45 %. Dále nizozemské obce vydávají daleko více finančních prostředků na bydlení a rozvoj komunálních služeb než české obce. Jak již bylo zmiňováno v příjmech obcí, tyto výdaje jsou spojeny s velice aktivní politikou obcí ve sféře spravování bytových domů. V ostatních oddílech služeb pro obyvatelstvo jako vzdělávání, zdravotnictví či kultura jsou podíly výdajů obdobné v obou zemích. V odvětví sociálních věcí převyšují znovu výdaje nizozemských obcí ty české, v Nizozemí se podílí až 25 % a v ČR jen zhruba 12 % na všech výdajích. Je to dáno především tím, že v režimu sdílené působnosti v Nizozemí je sociální politika významnou oblastí, kterou obec provádí [13].

Naopak obce v ČR vydávají více v oblastech průmyslu a zemědělství (do zemědělství zhruba 2 %, do průmyslu zhruba 18 %) na rozdíl od nizozemských obcí (zemědělství zhruba 1 %, průmysl zhruba 12 %). Větší rozdíl v průmyslu je hlavně dán tím, že do nizozemských

výdajů obcí není započítáno vodní hospodářství, které je pod správou vodních svazů. Ve výdajích na všeobecnou veřejnou správu, české obce výdajově značně převyšují ty nizozemské (ČR přes 20 %, Nizozemí asi 6 %). To vypovídá o poměrně vysokém rozsahu byrokracie v českých obcích [22].

4.4.5 Zadlužení obcí

Do 80. let nebylo v Nizozemí zadlužení obcí v podstatě nijak usměrňováno. V průběhu 90. let přišly regulační reformy, které zavedly povinné odsouhlasení všech přijatých úvěrů a vydaných dluhopisů obcí ze strany provinční exekutivy. Díky tomuto opatření došlo k velkému snížení zadluženosti u obcí. Nicméně tato povinnost byla později zjemněna pouze na oznamovací povinnost a od té doby začal výrazně narůstat dluh obcí. Důvodem zjemnění těchto opatření proti zadlužení se stala hlavně vzrůstající decentralizační politika, která má za úkol, co nejvíce obce zliberalizovat. I přesto stále existují značně přísné restriktce proti zadlužování. Obecní zákon stanovuje limity pro obecní půjčky, přitom bere ohled na velikost obecního rozpočtu. Půjčku si obce mohou brát pouze v rámci investičního účelu a od peněžní instituce s nejvyšším ratingem. Dále splátka dlouhodobého závazku nemůže převýšit 20 % z jistiny obce z tohoto závazku a krátkodobé zadlužení obce nemůže překročit 10 % celkového rozpočtu obce. O poskytování úvěrů obcím se stará hlavně Obecní banka. Samozřejmě nabízí obcím výhodné úroky, a právě proto velké množství obcí mívá závazky u této banky. V roce 2011 dosahoval dluh obcí přibližně 12 % HDP v Nizozemí [17].

V ČR po roce 1989 byla obnovena obecní samospráva, obce tak měly nulový dluh. Nicméně dluh obcí začal postupně narůstat, hlavně díky nedostatečné a zanedbané infrastruktuře téměř v každé obci způsobené předešlým komunistickým režimem. V českých podmínkách neexistuje žádné omezení, které by regulovalo nějakým způsobem obecní dluh. Obce tak mají právo si půjčit od jakékoliv finanční instituce a na jakýkoliv účel, což je patrný rozdíl od nizozemských obcí. Přesto zákony o hospodaření územních samosprávných celků zahrnují směrnice, které svým způsobem dávají rámec pro zadlužování obcí. Mezi tyto směrnice, které nepřímým způsobem omezují zadlužení obcí, se řadí například to, že roční rozpočet je sestavován podle rozpočtového výhledu. Dále roční rozpočet obce je převážně sestaven jako vyrovnaný, v případě že je schodkový, musí být uvedeno, jak bude vzniklý schodek vyrovnán atd. Navíc každá obec si musí nechat přezkoumat hospodaření obce za předešlý rok buď soukromým auditorem, nebo státní finanční institucí. České obce se nejčastěji zadlužují bankovními úvěry od peněžních ústavů, vydanými komunálními obligacemi, přijatými

finančními výpomocemi, půjčkami ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu státního fondu. Pokud chce obec vydat komunální obligace, jejich emise není tak jednoduchá, neboť musí být odsouhlasena ministerstvem financí. Ministerstvo financí současně sleduje zadlužení obcí prostřednictvím ukazatelů míry zadluženosti a běžné likvidity, to samé probíhá i v Nizozemí. Když zadlužení obce překročí daný limit, tato položka se bere v úvahu, když obci má být poskytnuta státní dotace. Zadlužení obcí není tak velké jako v nizozemských obcích, tvoří 3 % HDP. Nejvíce se na zadlužení podílí největší města, tak je tomu i v Nizozemí [4].

I když podíl celkového dluhu českých obcí na veřejném dluhu je malý, ve srovnání s nizozemskými obcemi, může být ovšem i tak nebezpečný pro celkovou veřejnou správu a zejména pak pro malé zadlužené obce. I když podle zákona česká obec nemůže zbankrotovat, některé malé české obce se ocitají na hranici neschopnosti platební bilance. Jak již bylo zmíněno, tak v českých podmínkách tedy existují velmi malá omezení vůči obecnímu zadlužování, kdy v podstatě mají obce při půjčování finančních prostředků volné ruce. Měla by být proto přijata nějaká regulace zvláště v tomto období, kdy hrozí celosvětová finanční krize. Možnými nástroji, jak mít zadlužení obcí pod kontrolou, by mohly být: přesné určení účelu půjček pro obce (např. jen na investiční výdaje, jak je tomu v Nizozemí), půjčování si jen od státem deklarovaného finančního ústavu, nemožnost placení starého dluhu prostředky ze získaného nového dluhu nebo nutný souhlas od kompetentní státní instituce, že obec si může půjčit finanční prostředky atd.

Některá z těchto omezení Nizozemí momentálně využívá, a tak by se mohla česká centrální vláda těmito opatřeními inspirovat. Je ovšem otázkou zda daná opatření v Nizozemí fungují. Jak je známo, obce v Nizozemí jsou značně zadlužené. Nizozemí v minulosti propadlo neopatrnému trendu zadlužování obcí kvůli vidině rychlého ekonomického růstu a nyní na něj doplácí. Dokonce hrozil Nizozemí velký problém, kdy země začala překračovat Maastrichtská kritéria. Toto překročení se zastavilo a nizozemští ekonomové očekávají, v blízké budoucnosti po dlouhých „hubených“ letech vládních restrikcí, významný růst HDP, který by měl také pomoci celkově hospodářské politice obcí. Přísnějšími opatřeními proti zadlužování obce, které jsou v platnosti, si centrální vláda slibuje stabilnější systém hospodaření v dlouhodobém horizontu, kdy by rozhodně nemělo docházet k dalšímu zadlužování, ale naopak právě ke snižování dluhu [17].

5 Závěr

Nejen demografickými, historickými a geografickými podmínkami se výrazně liší Česká republika od Nizozemí, ale také se liší v mnoha ohledech v modelech obecního zřízení, které tyto země uplatňují. V ČR je zřetelně oddělena státní správa od samosprávy, na rozdíl od Nizozemí, kde takové vymezení není a funguje zde tzv. společná správa, která je založena na partnerství a rovnosti na všech svých úrovních. Dále v ČR existuje rozdělení na samostatnou a přenesenou působnost. V Nizozemí se mluví o působnosti sdílené, která je založená na diskusi znovu na všech svých úrovních a na principu co největšího konsensu. Rozsah pravomocí nizozemských obcí se tak pohybuje od maximální autonomie (samospráva obcí omezená jen zákonností), až po nezbytnost zcela plnit mechanistické schéma sdílené působnosti. Sdílená působnost dává obcím daleko větší možnost vybočovat ze státní politiky, než jak je tomu v českých podmínkách. V neposlední řadě postavení všech obcí v Nizozemí je založeno na naprosté rovnosti mezi sebou. V ČR jsou si sice obce také rovny, jejich postavení se ale odvíjí hlavně podle velikosti obce a také rozsahu své přenesené působnosti.

Co mají obě země společné je, že obě se snaží o decentralizaci veřejné správy a tím tak delegovat obcím větší samosprávné kompetence, ovšem každá země se vypořádá s decentralizací jinak. Dobrým příkladem je slučování obcí v Nizozemí, které se zastavilo na čísle 403 v roce 2014. Má se za to, že tímto opatřením se zjednodušila a zefektivnila administrační činnost obcí. Naopak v ČR je přes 6 tisíc obcí s nemalým počtem malých jednotek. V této souvislosti by se měli určitě vrcholní představitelé ČR inspirovat nizozemskou politikou slučování obcí, neboť o čem mohou tak malé české obce rozhodovat.

Co se týče orgánů obcí, tak v obou zemích je model orgánů téměř totožný, přesto zde ale najdeme několik významných odlišností. V Nizozemí například funguje u orgánů obcí tzv. dualismus mezi voleným a výkonným orgánem, což znamená například, že když je radním zvolen zastupitel, musí se tak vzdát svého postu zastupitele. ČR by se také mohla nechat inspirovat tímto prvkem, který by měl být zaveden hlavně ve velkých obcích. Zavedení dualismu by přineslo přesné oddělení kompetencí členů orgánů, určitě by se snížila míra politizace vedení obcí a celkově členové orgánů obcí by pracovali kvalitněji a hlavně efektivněji. Dalším významným rozdílem je, že nizozemští starostové jsou jmenováni vládou, ne zvoleni. V českých podmínkách je něco takového nemyslitelné, zatímco v Nizozemí jmenování starostů má několika staletou tradici, která ovšem je považována mnohými za zastaralý přežitek. Dalo by se říci, že i když celkově v Nizozemí narůstá

udělování čím dál větších pravomocí obcím, tak stále existují nezanedbatelné autoritářské zásahy seshora jako v případě jmenování starostů. Je ale také potřeba zmínit, že v dnešní době už získaly obce větší pravomoci zasahovat do jmenování svých starostů, přestože konečné slovo má vláda. Závěrem lze říci, že zápory jmenování převáží klady a také tento prvek se nejeví jako velmi demokratický, a tak v Nizozemí by měli pouvažovat nad tím, zda by už nebylo demokratičtější přenechat tuto pravomoc výhradně jen obcím.

Nizozemské obecní orgány dbají na řádnou komunikaci s občany, na rozdíl od ČR, kde funguje tato komunikace jen v malé podobě. V Nizozemí existují speciální orgány jako lokální ombudsman a výbor stížností. Oba dva tyto orgány chrání zájmy občanů obce hlavně tím, že se zabývají stížnostmi. Lokální ombudsmeni působí v určitém regionu, tím pádem zastupují občany až několika obcí. Výbor stížností je povinně zřizován přímo obcemi. Dále zde existují sídlištní výbory, kterým je dáвана významná důležitost. V ČR je obdoba toho výboru a tím je osadní/místní výbor (ty se ale obvykle ve městech nezřizují). V neposlední řadě nizozemské obecní orgány jsou známy vysokou mírou mimo volební aktivity vůči občanům, v ČR obecní orgány projevují zvýšenou aktivitu převážně až před volbami. Celkově lze tedy navrhnout, že ČR by se měla inspirovat nizozemskou mentalitou o dosažení co největšího konsensu a mít větší zájem o systematictější komunikaci se svými občany. Systém společné správy je velmi racionální systémem, který by mohl vylepšit fungování nejen obcí, ale celkově i správu celé České republiky.

Pokud se jedná o vzájemnou spolupráci mezi obcemi, tak ta má v Nizozemí důležitou úlohu. Obce dokonce mohou spolu sdílet administrativní správu obecního úřadu. Obecně mohou spolupracovat jak ve své autonomní, tak i ve sdílené působnosti, na rozdíl od českých obcí, které mohou spolupracovat jen na úseku samosprávné působnosti. Vrcholní představitelé ČR by mohli také umožnit obcím spolupracovat i v rámci přenesené působnosti, tím by se mohla zefektivnit obecní správa. Dále například nizozemské obce musí spolupracovat v rámci 25 regionů bezpečnosti. Co se týká asociace obcí, tak nejvýznamnější je Asociace nizozemských municipalit, která čítá všechny nizozemské obce, a proto je také velmi významným činitelem při vyjednáváních o obecních záležitostech s vládou. Naopak v ČR panuje roztržičnost obcí mezi různé asociace, což zrovna nenahrává hladké spolupráci s vládou, a tento prvek se jeví jako velmi problémový. Bylo by jistě nejlepší, kdyby existovala jedna hlavní asociace, která by čítala všechny české obce, tím by se bezesporu usnadnilo vyjednávání.

Obecní zřízení v obou zemích se i odlišuje v oblasti financování obcí. Nizozemské obce musí, na rozdíl od těch českých, sestavovat střednědobý rozpočet (na 4 roky) ve formě strategického plánu a rozpočtového výhledu obce. Dalším významným rozdílem v této oblasti je fakt, že nizozemské obce si musejí nechat potvrdit svůj schválený rozpočet od provinční exekutivy a ta smí do něj zasahovat. V ČR samozřejmě tento prvek není uplatněn, obce si sami schvalují rozpočet ve své samostatné působnosti. Navíc kontrola nizozemských obecních rozpočtů je ještě většího rozsahu, neboť každý čtvrtrok posílají obce provinční exekutivě zprávu o svém dosavadním hospodaření. Hlavním důvodem těchto opatření je vysoká zadluženost nizozemských obcí, proto tak pečlivá kontrola, což se dá zajisté pochopit. I když české obce nejsou tak zadlužené v rámci podílu na celkovém veřejném dluhu jako nizozemské, měla by být přesto také zavedena nějaká významnější regulace, aby nedošlo k nekontrolovatelnému zadlužení a hlavně by mohla přispět k větší dlouhodobé stabilitě finančního systému.

V obou zemích je podobný styl financování obcí, který je v rukou centrální vlády, která stanovuje pravidla. Největší část příjmů do nizozemských obecních rozpočtů proudí z neúčelových dotací, v ČR je to ze sdílených daní. Přerozdělování dotací a daňových příjmů je v Nizozemí založeno na daleko spravedlivějším základě, než je tomu v českých podmínkách (například finanční prostředky pro neúčelové dotace jsou přerozdělovány v rámci až šedesáti měřítek). Znovu by se ČR mohla nechat inspirovat tímto prvkem, neboť plošné přerozdělování finančních prostředků v ČR nezohledňuje spoustu kritérií, a tak by určitě bylo spravedlivější uzákonit více přerozdělovacích kritérií, jak je tomu v Nizozemí. I když je to administrativně mnohem náročnější, moderní technikou by se to dalo určitě zvládnout. Dále v rámci postupující decentralizace se v Nizozemí přechází od účelových k neúčelovým dotacím, na rozdíl od ČR, kde jsou zejména poskytovány jen účelové. V českých podmínkách by byl přesun k neúčelovým dotacím také dobrý nápad, neboť jen obec sama zná místní podmínky nejlépe a ví, na jaký účel by měly být prostředky použity. Ovšem v této souvislosti by měly být určitě stanoveny jasně dané standarty dotování a měla by probíhat pravidelná kontrola výkonových ukazatelů obcí.

Cílem této práce bylo na základě shromážděných poznatků popsat, zanalyzovat a vzájemně porovnat obecní zřízení v Nizozemí a v České republice, a na základě této komparace shrnout základní shody a rozdíly, a podat návrhy a doporučení zejména pro Českou republiku z hlediska inspirace Nizozemím. Podle autora bakalářské práce a na základě provedené komparace lze jen velmi obtížně říci, které obecní zřízení je lepší, neboť obě jsou

nastavené v různých podmínkách. Oba systémy mají bezesporu své výhody i nevýhody. Z výsledků porovnání lze ale usoudit, že Nizozemí by mohlo inspirovat Českou republiku v mnoha aspektech.

I když jak ČR, tak Nizozemí dodržují Evropskou chartu místní samosprávy, některé záležitosti charta neřeší a to co charta nezmiňuje, v tom se obě země odlišují. Tím nejodlišnějším aspektem mezi českým a nizozemským obecním zřízením je, že v Nizozemí dokázali integrovat obce do malého počtu. Naopak v ČR existuje obrovský počet obcí. V Nizozemí se na základě konsensu přišlo na to, že velké hospodářsky silné obce jsou zkrátka lepší v mnoha směrech, hlavně jsou daleko menší administrativní náklady na správu obce. I když podmínky jako například hustota obyvatel či systém založený na širokém konsensu (co je pro zemi nejlepší) přispěl ke slučování obcí, určitě zde byly mnohé bariéry, které ovšem byly překonány. Překonáním různých bariér by se rozhodně měla ČR inspirovat, neboť český stát si samostatnost a nezávislost obcí absurdně maximalizuje. Samostatnost a nezávislost by „slušela“ velkým, ekonomicky silným a v místních záležitostech plně kompetentním jednotkám, což velká většina obcí rozhodně nesplňuje. I když v ČR nastal proces integrace za minulého režimu (do roku 1990 bylo „jen“ 4 100 obcí), po sametové revoluci nastal přesně opačný směr, kdy už v roce 1992 měla ČR přes 6 tisíc obcí. Stalo se tak v hlavně důsledku politizace (vše to, co bylo zavedeno za komunistického režimu, bylo považováno za špatné, a tak musela být prováděna politika přesně opačná). Navíc bylo podporováno osamostatnění obcí tím, že samostatné obce získávaly větší dotaci ze SR. Tento proces byl téměř zastaven přijetím nového zákona o obcích v roce 2000, který zpřísnil podmínky pro osamostatnění obce. I přesto se racionálnost ohledně tak velkého počtu hlavně malých obcí vytrácí (přibližně 4 tisíce obcí má počet obyvatel pod 1 tisíc) a nabízí se otázka, o čem tak malé obce mohou vůbec rozhodovat.

ČR by se tedy měla vrátit k integraci obcí a právě tím se může inspirovat nizozemským modelem, ačkoliv se tedy podmínky značně odlišují. Důkaz, ale že se integrace obcí může podařit i v zemích s podobnými podmínkami jako v ČR, je možné nalézt v zemích jako Dánsko (98 obcí) a Švédsko (290 obcí). I když v českých podmínkách integrace rozhodně nebude jednoduchou záležitostí, autor bakalářské práce by doporučil určité návrhy, které by mohly pomoci integraci. Měla by být přijata řada komplexních nástrojů, aby se integrace v ČR povedla. Ze všeho nejdřív by měli být občané poučeni o tom, že opravdu velké obce jsou daleko efektivnější, a hlavně se hodně ušetří v oblasti administrativní činnosti. Dále pokud by došlo ke sloučení dvou obcí, občanům obou obcí

by mělo být zaručeno, že zájmy jejich obcí nebudou ohroženy. Pro sloučení obcí by se mohly využít prostředky tzv. nepřímého nátlaku, to znamená, že vrcholní představitelé by mohli demokraticky ustanovit jistá pravidla. Například, že bude ustanoveno, že každá obec, aby byla obcí, musí mít úplnou základní školu, nebo že každá obec musí mít uvolněného starostu či vysoce kvalifikovaného tajemníka. Dále by mohly pomoci sloučení finanční prostředky, jako že například za každého občana obce dostane obec určitou dotovanou finanční částku, nebo jestli obec nebude splňovat určitý počet obyvatel, nebudou se na ni vztahovat dotace (tento prvek bývá obcházen z hlediska EU sdružením do dobrovolných svazků obcí). Všechna tato opatření by mohla přimět obce ke sloučení. Co se týče správy obcí po sloučení, tak nejlepším řešením by bylo (v případě sloučení dvou obcí převážně stejné velikosti), kdyby sloučená obec měla 2 komory zastupitelstva (jedno by bylo tvořeno pouze z občanů jedné obce a druhé zastupitelstvo by bylo pouze tvořeno ze zástupců druhé obce) a každé rozhodnutí by muselo být přijato nadpoloviční většinou členů zastupitelstva jak z jedné obce, tak i druhé obce.

Dalšími prvky, kterými by se mohla tedy ČR inspirovat Nizozemím, by mohly být: zavést systém společné správy, sdílenou působnost, neustálou diskusi na všech úrovních správy, snahu o dosažení co největšího konsensu skrz všechny úrovně správy atd. Na druhou stranu v ČR je spíše nepředstavitelné převzít některé jiné nizozemské prvky jako například: jmenování starostů centrální vládou nebo autoritativní zásahy ze shora od provinční exekutivy do rozpočtů obcí.

Seznam použité literatury

a) Knižní zdroje

- [1] ANDEWEG, R. a G. IRWIN. *Governance and Politics of the Netherlands*. 2nd ed. New York: Palgrave MacMillan, 2005. 312 s. ISBN 1-40-393529-7.
- [2] KLOKOČKA, Vladimír a Eliška WAGNEROVÁ. *Ústavy států Evropské unie*, 2. vydání. Praha: Linde, 2004. 795 s. ISBN 80-72014-66-8.
- [3] KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje podle reformy veřejné správy v roce 2001: (včetně textu zákona o obcích, zákona o krajích a zákona o okresních úřadech)*. 2. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2001. 423 s. ISBN 80-7201-272-X.
- [4] PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. 587 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
- [5] SEERDEN, René J. G. H. *Administrative Law of the European Union, Its Member States and the United States: A Comparative Analysis*. 3rd ed. Cambridge: Intersentia, 2012. 394 s. ISBN 978-1-78068-109-2.
- [6] VOTRUBEC, Ctibor. *Lidská sídla a jejich typy a rozmístění ve světě*. Praha: Academia, 1980. 394 s. ISBN 21-016-80.

b) Elektronické zdroje

- [7] CENTRAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK. CBVS: *Demografische kerncijfers per gemeente* [online]. CBVS [10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/63B0697F-F8B0-4AC0-A4E5-69EB567D4CAC/0/2013b55pub.pdf>
- [8] Česko [online]. [10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesko>.
- [9] DRAHOVZAL, Pavel, František LUKL, Ludmila NĚMCOVÁ a Petr SCHLESINGER. *Základní principy fungování obce a jejich orgánů*. [online]. [13. 4. 2013]. Dostupné z: <https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:F9HZYCcsuTQJ:www.vzdelanyzastupitel.cz/data/fileBank/b1fb85e1199c4d77932968fa9467ee26.pdf+principy+obecn%C3%ADho+z%C5%99%C3%ADzen%C3%AD&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEEShN75Hrbtgx3mSujpQJ>

[10] *Evropská charta místní samosprávy* [online]. [11. 9. 2013]. Dostupné z: www.spovjmk.cz/doc/petice-charta-mistni-samospravy.doc

[11] FIGEE, Edward, Jean EIGEMAN a Frank HILTERMAN. *Local government in the Netherlands* [online]. [13. 4. 2013]. Dostupné z: http://www.vng-international.nl/fileadmin/user_upload/downloads/publicationsAndTools/Local_Government_in_the_Netherlands.pdf

[12] GROOT, H. D. *Financial autonomy of local and regional government: recent Dutch experience* [online]. [13. 4. 2013]. Dostupné z: [file:///C:/Users/Martin/Desktop/60b7d5273a2dc6f579%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Martin/Desktop/60b7d5273a2dc6f579%20(1).pdf)

[13] INTERNATIONAL MONETARY FUND. IMF: *Netherlands: Report on the Observance of Standards and Codes* [online]. IMF [10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2006/cr06124.pdf>

[14] LEENES, R. E. a J. S. SVENSSON. *Local eGovernment in the Netherlands*. [online]. [13. 4. 2013]. Dostupné z: [file:///C:/Users/Martin/Desktop/60b7d5273a2dc6f579%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Martin/Desktop/60b7d5273a2dc6f579%20(1).pdf)

[15] *Nizozemsko* [online]. [11. 9. 2013]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nizozemsko>

[16] *Nizozemsko: Základní informace o teritoriu* [online]. [11. 9. 2013]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nizozemsko-zakladni-informace-o-teritoriu-18961.html>

[17] *Overheidsfinanciën in 2013* [online]. [10. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.rijksbegroting.nl/2013/voorbereiding/miljoenennota,kst173801_12.html

[18] STATISTICS NETHERLANDS. SN: *Tax distribution* [online]. IMF [10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.cbs.nl/en-GB/menu/themas/overheid-politiek/cijfers/extra/belasting-animatie.htm>

[19] *Státověda* [online]. [10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.skas.law.muni.cz/materialy/Statoveda.htm>

[20] UNITED NATIONS. UN: *Public Administration Country Profile* [online]. UN [10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan023318.pdf>

[21] *Území* [online]. [11. 9. 2013]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/uzemi/\\$File/01_uzemi.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/uzemi/$File/01_uzemi.pdf)

[22] *Výdaje obcí podle odvětví a velikostních skupin* [online]. [10. 3. 2013]. Dostupné z:
<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6359399>

[23] WARMELING, H. G. *Budgetary Federalism: Financial Relations of the Netherlands*. Electronic Journal of Comparative Law [online]. [13. 4. 2013]. Dostupné z:
<http://www.ejcl.org/64/art64-26.pdf>

Seznam zkratek

AB AMRO - název nizozemské banky

AKZO Nobel- název nizozemské společnosti

ČR - Česká republika

EU - Evropská unie

HDP - hrubý domácí produkt

m. – metr

mil. - milión

n. m. – nadmořská výška

OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

př. n. l. - před naším letopočtem

SSSR- Svaz sovětských socialistických republik

SR - státní rozpočet

WTO- Světová obchodní banka

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на ве́домі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. 5. 2014

Martin Čepička

Seznam příloh

Příloha č. 1: Přehled základních informací o Nizozemí

Příloha č. 2: Přehled základních informací o České republice

Příloha č. 3: Rozdělení Nizozemí na 24 vodních svazů

Příloha č. 4: Pohled na území Nizozemí ležící pod úrovní mořské hladiny

Příloha č. 1: Přehled základních informací o Nizozemí

NIZOZEMSKO	
Rozloha	41.543 km ²
Počet obyvatel	16,83 mil. (2014)
Hustota obyvatelstva	496 obyvatel/km ²
Národnostní složení	<ul style="list-style-type: none"> - nizozemská národnost 79,1 % -13,3 mil. - jiná národnost 20,9 % -3,5 mil.
Úřední jazyk	<ul style="list-style-type: none"> - nizozemština - fríština, pouze v provincii Friesland
Státní zřízení	Federativní konstituční monarchie
Vznik	1648
Král	Vilém-Alexandr
Hlavní město	Amsterdam- 799 278 obyvatel (rok 2014)
Administrativní členění	12 provincií
Počet obcí	403
Sídelní město královny, parlamentu a vlády	Den Haag
Měna	Euro

Zdroj: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nizozemsko-zakladni-informace-o-teritoriu-18961.html>. Vlastní zpracování.

Příloha č. 2: Přehled základních informací o České republice

ČESKÁ REPUBLIKA	
Rozloha	78 867 km ²
Počet obyvatel	10,51 milionů (2012)
Hustota obyvatelstva	133 obyvatel/km ²
Národnostní složení	<ul style="list-style-type: none"> - česká národnost- 90,4% obyvatel - moravská (3,7 %) - jiné národnosti 5,9 %
Úřední jazyk	Čeština
Státní zřízení	Parlamentní republika
Vznik samostatné České republiky	1. ledna 1993
Prezident	Miloš Zeman
Hlavní město	Praha - 1,257 milionů (2012)
Administrativní členění	14 vyšších územních samosprávných celků
Počet obcí	Přes 6 tisíc
Sídelní město prezidenta, parlamentu a vlády	Praha
Měna	Česká koruna

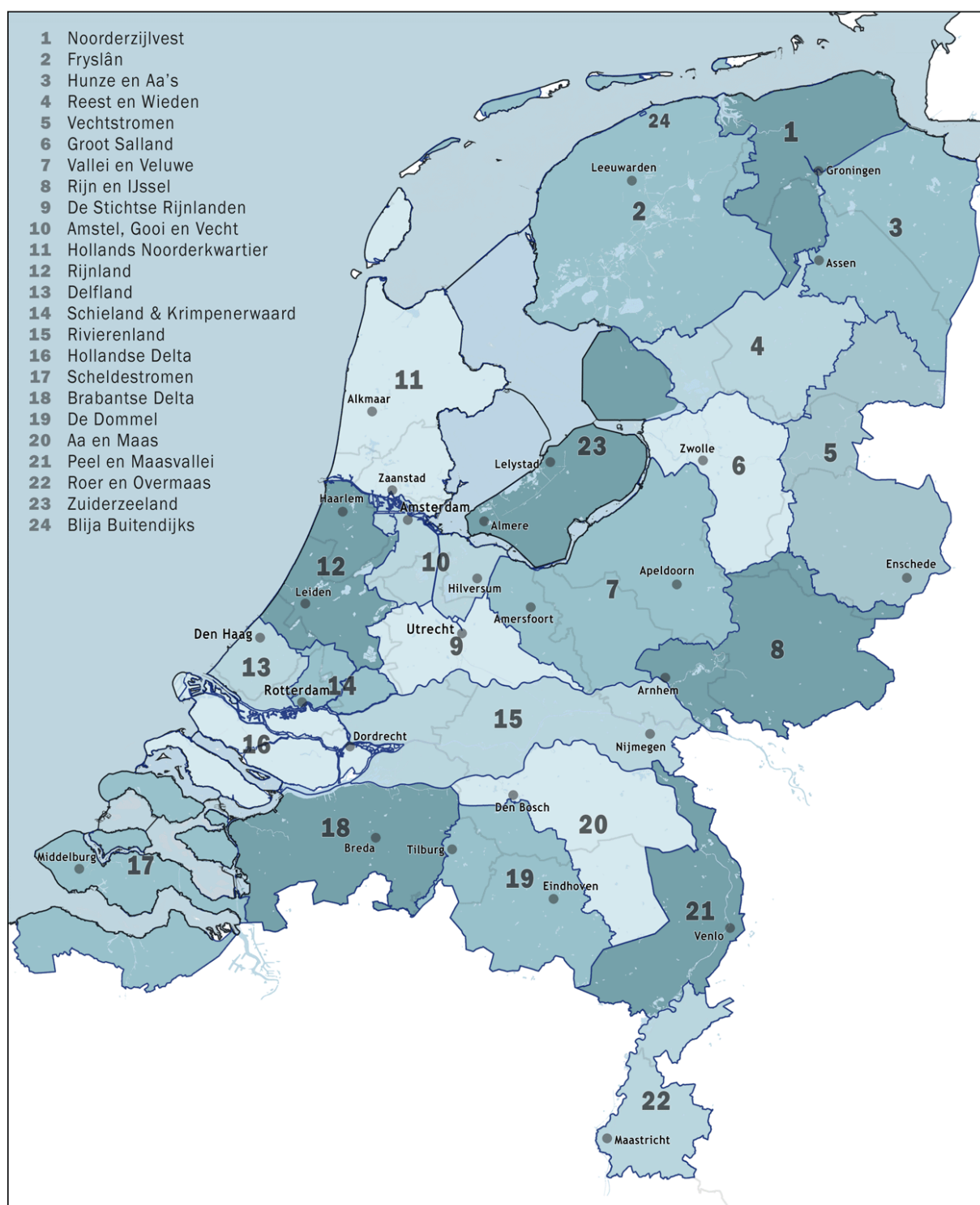
Zdroj: <http://www.turistika.cz/rady/ceska-republika-zakladni-informace>. Vlastní zpracování.

Příloha č. 3: Rozdělení Nizozemí na 24 vodních svazů

WATERBEHEER 24 Waterschappen

2014

Zdroj: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/86/2011-Waterschappen-Prov-nl1250px-logo.png>.

Příloha č. 4: Přehled území Nizozemí ležící pod úrovní mořské hladiny.

Zdroj: http://nl.wikipedia.org/wiki/Nederland#mediaviewer/Bestand:The_Netherlands_compared_to_sealevel.png.